
UNITÁRIUS ÉLET

56. ÉVFOLYAM 5. SZÁM
2002. SZEPTEMBER-OKTÓBER

Kéthavonta megjelenő folyóirat

A TARTALOMBÓL

Adjunk hálát mindnyájan...

Én Istenem, legyek vidám...!

Egyházi hírek

Temetőben voltam

Halottak napi imádság!

Kopjafaavatás

Ferihegyi találkozó

Kereszténység és kultúra

Az egyház és a pszichológia feladatai...

Dávid Ferenc (monodrámá) 1. rész

Akik előttünk jártak...

Fodor József

Unitárius portrék

Az igazság globalizációja

- beszélgetés George Williams-sal

Egyházközségeink életéből

Áprily Lajos LASSÚ SZÁRNYON

Uram, a két szárnyam nehéz,
hozzád emelkedni ma nem mer.
Ne bilincselj meg és ne bánts
nagy súlyoddal, a félelemmel.

Te nagy völgyedben ne legyek
énekre béna, hitre gyáva.
Úgy kapaszkodjam, Kéz, beléd,
mint kicsi koromban anyámba.

Hívott erőseid dalos
lakomáján mindig ne késsem.
Kaputól ne térítsen el
utat vesztő szédülésem.

Viharszeles mélyed felett
meredekeket bízva járjam,
sziklafalon hajnalmadár,
örömpiros legyen a szárnyam.

És hogyha mégis hullanék
sugaradban vagy sűrű hóban,
sohasem látott arcodat
láthassam egyszer, zuhanóban.

Kertész Imre irodalmi Nobel-díjas

2002. október 10-én a magyar Kertész Imrének ítélte oda az idei irodalmi Nobel-díjat a svéd Királyi Akadémia. Indoklásában kifejtette: „Kertész Imre munkássága azt kutatja, lehetséges-e még az egyéni lét és gondolkodás egy olyan korban, ahol az emberek csaknem teljesen a politikai hatalom alávetettjeiként élnek”.

Kertész Imre 1929-ben született, 14 éves korában megjárta Auschwitzot. 1948-ban érettségizett Budapesten. 1948–1950 között a Világosság, majd az Esti Budapest munkatársa, 1951-ben gyári munkás volt, 1953-tól szabadfoglalkozású író és műfordító.

Első regénye a Sorstalanság több évi várakozás után jelenhetett csak meg 1975-ben. A regény főhőse egy kamasz fiú, akit a náci haláltábor szörnyű tapasztalatai érleltek felnőtté. A Kaddis a meg nem született gyermekért (1990) folytatás is, válasz is az első regényre, amennyiben főszereplője a gyermektelen és ezáltal befejezett sors mellett dönt. Írásainak fő témája a XX. század szörnyűségei története, a gyűlölködés, a népiítés, az emberi lelkekben élő embertelen-

ség. További művei: A nyomkereső, A kudarc, Detektívtörténet, Jegyzőkönyv, Az angol lobogó (elbeszélés), Gályanapló, A holocaust mint kultúra (esszé), Valaki más: a változás krónikája, A gondolatnyi csend, amíg a kivégzőosztag újratölt. Műveit több nyelvre lefordították.

1983-ban Füst Milán-díjat, 1989-ben József Attila-díjat, 1992-ben So-

ros-életműdíjat, 1996-ban Márai-díjat kapott. 1997-ben Kossuth-díjjal tüntették ki. 1995-ben Brandenburgi Irodalmi Díjat, 1997-ben a lipcei könyvvásáron nagydíjat kapott, első sorban a Sorstalanság című művéért. 1997-ben a német kultúra külföldi terjesztéséért megkapta a Német Nyelvészeti és Költészeti Akadémia fődíját, a Friedrich Gundolf-díjat. 2000 májusában Herder-díjjal, majd novemberben a Die Welt című német országos hetilap irodalmi díjával tüntették ki. 2001-ben tagja lett a német Becsületrendnek (Pour le Mérite), amely a művészeknek adható legmagasabb németországi kitüntetés. 2002. október 9-én, eddigi életművéért, Hans Sahl-díjjal tüntették ki Kertész Imre író Berlinben.

(MTI-hír az Internetről)

Kéziratokat nem őrzünk meg és nem küldünk vissza.

Az aláírt cikkekért a szerzők viselik a felelősséget.

A szerkesztőség fenntartja az írások szellemét és tartalmát nem érintő rövidítések jogát.

Folyóiratunk minden páros hónap végén jelenik meg.

KÖZLEMÉNY

Tisztelt Adományozók!

Tájékoztatjuk Önöket, hogy a 2001. évben felajánlott SZJA 1%-ára befolyt összeget (1 394 697 Ft) a Kuratórium döntése alapján a következő célokra használtuk fel:

Számítógép-vásárlásra	összesen 750 e Ft
Győri Unitárius Egyházközség	150 e Ft
Kocsordi Unitárius Egyházközség	150 e Ft
Dunántúli Unitárius Egyházközség	150 e Ft
Hódmezővásárhelyi Unitárius Egyházközség	150 e Ft
Bartók Béla Unitárius Egyházközség	150 e Ft
Egyházi épületeken történő felújításra és karitatív tevékenységre	650 e Ft
Debreceni Unitárius Egyházközség	80 e Ft
Pestszentlőrinci Unitárius Egyházközség	80 e Ft
Budapesti Unitárius Egyházközség	80 e Ft
Duna-Tiszaközi Unitárius Egyházközség	80 e Ft
Füzesgyarmati Unitárius Egyházközség	80 e Ft
Beregi Unitárius Szórvány	40 e Ft
Győri Unitárius Szórvány	40 e Ft
Dunántúli Unitárius Egyházközség	40 e Ft
Hódmezővásárhelyi Unitárius Egyházközség	40 e Ft
Bartók Béla Unitárius Egyházközség	40 e Ft
Kocsordi Unitárius Egyházközség	50 e Ft

A támogatás összegét pályázat útján lehetett elnyerni.

Az Unitárius Alapítvány Kuratóriuma köszöni mindazoknak a támogatóknak a bizalmát, akik felajánlásukkal Alapítványunkat jelölték meg kedvezményezettnek.

Dr. Beke Ildikó sk.
elnök

Gergely Felicián sk.
titkár

Laptulajdonos:
Magyarországi Unitárius Egyház

Felelős szerkesztő:

Balácsi László

Főszerkesztő:

Kászoni József

Főszerkesztő-helyettes:

Léta Sándor

SZERKESZTŐSÉG CÍME:

V., Nagy Ignác utca 2-4. Budapest, 1055.

Telefon/fax: 311-2801

Terjeszti a Magyarországi Unitárius Egyház.

Előfizethető:

egyházi központunkban személyesen,

vagy egyházi csekkben.

Évi előfizetési díj: 1200,- Ft

Egyes szám ára 200,- Ft

Megjelenik kéthavonta.

Felelős kiadó:

Heltai Gáspár Kft.

Index: 25 842

Nyomdai előkészítés:

Kovács Gyula

Készült:

az ETO-Print Nyomdaipari Kft.-ben

Felelős vezető: Balogh Mihály

HU ISSN 0133-1272

A Magyarországi Unitárius Egyház
internetcíme:

www.unitarius.hu
<http://unitarius.lap.hu>

Adjunk hálát mindnyájan...

Kedves Testvéreim,
atyámfiái!

Már az ókor embere felismerte, hogy minden áldás adója: Isten. Jóságát meg kell köszönni, úgy, hogy adunk Neki abból, amit Tőle kaptunk. A legszebbet, a legjobbat, a legértékesebbet adjuk. De hogyan jut el Istenhez? Hogyan jut fel az égbe? A füst, az száll fel Hozzá. Nosza égessük el áldozatunkat. Gondoljunk Mózes áldozatára, Kain és Ábel füstjére....

Ézsaiáson és Hózséáson keresztül Isten kiáltása hallatszik: Mire való nékem véres áldozataitok – megelégettem – *Szeretetet kívánok én és nem áldozatot*, Istennek ismeretét mintsem égő áldozatot!

Minden évben szeptember utolsó vasárnapja az unitárius hívő ember számára az Őszi Hálaadás napja. Lélekből fakadó imádságban hálát adunk a jó Istennek mindazokért a lelki, szellemi és anya-

Zsolt. 116.12-13

Mit fizessek az Úrnak a sok jóért, mit velem tett? A **hálaadás poharát** fölemelem és az Úr nevét hirdetem.

Zsolt. 100.4

Menjetek be az ő kapuin hálaadással, tornáczaiiba dicséretekkel; **adjatok hálákat** néki, áldjátok az ő nevét!

Zsolt. 95.2

Menjünk elébe **hálaadással**; vígadozzunk néki zengedezésekkel.

Zsolt. 69.31

Dicsérem az Istennek nevét énekekkel, és magasztalom **hálaadással**.

Mát. 26.26-27

Miközben ettek, vette Jézus a kenyeret, áldást mondott és megtörte, odaadta a tanítványainak és ezt mondotta: Vegyétek, egyétek...

És vette a poharat **és hálát mondott**, odaadta nekik, és ezt mondotta: Igyatok ebből mindnyájan;...

gi javakért, melyekkel életünket megáldotta. Ez őszi ünnepen mi is áldozunk Istennek! Hogyan kell ezt ma tenni? Hálával!

Smiles angol gondolkodó mondotta: „A hála érzete a műveltség fokmérője. Lásd, milyen hálás tudsz lenni és megmondom ki vagy!”

Hálásnak lenni annyi, mint komolyan venni valaki, valami iránti kapcsolatunkat. Ha hálásak tudunk lenni szüleinknek, testvéreinknek, barátainknak, mennyivel inkább hálásak kell lennünk Istennel szemben, aki minden áldások adója.

Gyermekeinket, unokáinkat arra tanítjuk, hogy mondd szépen: Köszönöm!

Ezt tegyük mi is, felnőtt korban is. Köszönjük meg az életet Istennek! Méltóképpen csak hálaadással tudunk Istennek tetsző áldozatot bemutatni. Jó hírt hallunk, megoldódnak gondjaink, segítséget kapunk, ezt mondjuk: Hála Istennek!

Ernest Psichari:

Hálaadás a hitért

Istenem, nem akarok félni többé fényességedtől,
éppen most, hogy láttam világosságodat.
Magamtól sem félek többé,
mert tudom, hogy bennem élsz.
Nem ismertelek téged,
mert „bizonyítani” akartalak.
Most már ismerlek téged,
mert nem akarlak „bizonyítani”.
De tudom, hogy amikor nem ismertelek,
te már akkor is bennem éltél,
és nagy elhagyatottságom idején,
amikor távol voltam szentségeidről,
e hosszú éjszaka idején is velem voltál.
Ennek a természetfeletti fénynek
a felkeltét készítetted elő bennem.
Istenem, megismertelek,
egész egyszerűen azért, mert neked úgy tetszett,
hogy megismerjelek.
Elismerlek abban is,
ami benned megismerhetetlen.
....
Ó, Istenem, bocsásd meg azt a nagy hazugságot,
amelyben eddig éltem.
Nagyon jól éreztem magamban azt a benső erőt,
amely vezetett az életben,

de mégsem hozzád vezetett.
Bocsásd meg azt a hálátlanságot,
hogy nem azt akartam neked visszaadni,
ami bennem a sajátod volt,
és hogy az ideáloktól dagadó vitorlák nem feléd
tartottak.
Bocsásd meg azt a nyomorúságot,
hogy hittem a szeretetben,
anélkül, hogy a te szeretettedben hittem volna.
Hogy hittem a törvényben,
anélkül, hogy a te törvényedben hittem volna.
És hogy hittem a jóságban,
anélkül, hogy a te jóságodban hittem volna.
Bocsásd meg nyomorúságomat,
hogy a fény óceánját szemlélttem,
anélkül, hogy kimerészkedtem hozzád,
és hogy az örökkévalóság partján tétováztam,
amelyet neked ajándékoztál.
Bocsásd meg azt a gőgöt,
hogy téged tanulmányozni akartalak,
mielőtt szerettelek volna,
és hogy olyan módon akartalak megismerni,
amely a valóságban
lényed megismerésének az akadályát jelentette.

Az sem mindegy, hogy hogyan hangzik el ajkunkról e szó. Vannak, akik csak ennyit mondanak: Hál istennek!

Sajnos, sokszor gépiesen hangzik ez a szó, nincs benne érzés, nem lélekből fakad. Semmi haszna ennek.

Amikor azt mondjuk: Hála legyen Istennek, akkor gondoljunk rá és valóban érezzük is az iránta való hálát.

Isten kijelentette a zsoltáríró által: Aki hálával áldozik, az dicsőít engem!

Mondhatja azonban valaki: ilyen olcsó lenne Isten?! Egy-két köszönet, egy kicsi hála, néha? S kész a dicsőítés, máris megnyertük Isten kegyét, szeretetét? Ne gondoljuk, hogy ez éppen így van, mert aki valóban hálás Istennek az komoly kapcsolatot tart fenn Vele – hétköznapokon és ünnepnapokon egyaránt. A hálás szív megköszön minden napot, minden órát; kenyeret, otthont, munkát, földet, kézfogást, virágot ...

Milyen szép ünnep a hálaadás alkalma s mi mégsem értékeljük eléggé, nem ünnepelek annyira, mint más alkalmakat. Nem fogjuk fel, hogy éppen olyan fontos és nagy, mint karácsony vagy húsvét ünnepe.

Nem azért mert az ünnep lett szegényebb, színtelenebb, hanem azért, mert mi emberek nem tudunk megfelelően hálásak lenni.

Gondoljunk gyermekkorunk otthonaira, a saját kenyerét előteremtő falusi emberre. A hálaadás napja a kenyérért volt. Emlékezzetek, hogyan is volt otthon? Legyen szátokban íze, orrotokban il-

lata a frissen sütött házi kenyérnek, amit édesanyánk vagy nagyanyánk sütött a kemencében. Minden sütés hálaáldozat volt. Beledagasztotta a tésztába az Istenhez küldött fohászat.

Megértjük, hogy aki hálával áldozik az dicsőíti Istent.

Csendüljön fel ajkunkon Dávid Ferenc éneke (énekeskönyvünk 43. éneke): Adjunk hálát mindnyájan, hálás szívvel, vidáman.

A hála és köszönet Isten iránt időtől független, szívből fakadó, őszinte emberi megnyilatkozás. Sokszor nyomban a megtörtént esemény, siker, munka, eredmény után hálát monduk. Máskor pedig egy megadott időben, meghatározott napon összesítve az elmúlt időszakot, életet.

Nézzük munkánk sikerét, a bölcsőben a kisgyermeket. Vegyük észre, hogy milyen régen nem voltunk betegek, nem történt semmi baj velünk, vagy éppen most gyógyultunk fel és ezért a hála érzete vonz a templomba, Isten elé.

Ady Endre: Isten iránti hálája jut eszembe:

Te voltál mindig mindenben minden.../ Ma köszönöm, hogy Te voltál ott, hol éreztem / Az életemet. S hol dőltek, épültek az oltárok. / Köszönöm az én értem vetett ágyat, / Köszönöm neked az első sírást, / Köszönöm tört szívű édesanyámat, fiatalságomat, / És bűneimet. Köszönöm a kétséget, a hitet, / a sókot és a betegséget. / Köszönöm, hogy nem tartozok senkinek másnak, / csupán néked, mindenért néked.

Ámen.

Léta Sándor

Gondviselő Isten, Édes jó Atyánk!

Imára kulcsolt kézzel, gyermeki hangon szólítunk meg Téged. Szólunk Hozzád a templom csöndjében a gyülekezet közösségében vagy otthonaink meghitt hangulatában.

Lecsendesedik a zajos, háborgó lélek és a kérő, sokszor akaratos követelő hang átalakul hálaadó imává.

Jól esik egyesült szívvel, közösségi erővel imádkozni, érezve, hogy nem vagyunk egyedül, léleekben sokan vagyunk, mert egy közösséghez tartozunk.

Áldozathozatalra hoztuk szívünk, csak mi nem használunk külső cselekedeteket, megnyilvánulást annak kimutatására, csendben önmagunkba szállunk és tiszta lélekkel feléd fordulunk. Így tisztelünk téged.

Nincs is szebb, igazabb elismerés Előtted, mint az egyszerű, tiszta emberi szív, az őszinte gyermeki lélek, amelyet felmu-

tathatunk előtted és az emberek előtt minden képmutatás és tetszelgés nélkül.

Erre hív Jézus is: előbb a lélek legyen tiszta, és egész voltunk világos lesz.

Mégis hányszor állunk Előtted gondterhelten, vitatkozó lélekkel, a holnap iránti aggodalommal.

Tudjuk, Téged nem lehet félrevezetni, becsapni, megtéveszteni. Te látod, ami az emberi lélek mélyén van. Ismered mire van szükségünk még mielőtt kérnénk. De csak akkor adod meg ha kérjük, és mi is annak érdekében cselekszünk.

Ezért állunk hálaadással Előtted, éreztesd meg, hogy velünk vagy, értünk mozgatód a csillagokat az égen, vigyázol ránk, ha tévelyegnénk, figyelmeztetsz.

Mint jó gyermek szüleinek köszönjük atyai mivoltodat és irántunk mutatott szereteted.

Fogadd el Istenünk szívünkben felfakadó hálánk és köszönetünk.

Ámen.

„Én Istenem, legyek vidám...”

(Beszélgetés Istennel verses gondolatok alapján)

Végtelen Szeretet, Örök Jó-ság, Mennyei Atyám!

„Így őszi felé, mikor a kertet paskolja már a hűvös peremeteg, eszembe jut: egykor, mint kisfiú mennyit voltam ilyentájt szomorú... „Most sincs ez másként, amikor megfakul a táj, amikor füvekben, fában megdermed a vér, rezgő nyárfákról hulldogál a lomb. Pedig kibeszélhetetlen, megfogalmazhatatlan gyönyörűségek között járok, és mindenhol csak azt fedezem fel, hogy Te nevensz mindenem mögött minden hangban, a színek zuhatagában Te mosolyogsz le mindenekre. Őszi hervadásban járva akarok megbizonyosodni nagy és megmásíthatatlan igazságodról, hogy „az élet régiebb a halálnál”, s ha jönnek is borongós ősök, nincs megállás a körforgásban, a hangtalanná vált erdők újra dallamossá lesznek, és zöld tengerré hullámosodik a kihalt táj, ha kibocsátod lelkedet, hogy megújuljanak mindenek, s a mindenekben mi is, gyermekeid: „...mégis szép a madarének / és mégis szép a tavasz, illat, fű, rög / s a kis méhecske éneke is zümmög / és élni, élni, élni akarok!” (Dsidá Jenő). E biztatás, e boldog érzéseket fakasztó tudat őszi harmat-könnyeket felszárító hitté erősödik életemben, mindannyiunk életében, akiknek őszi naptárát úgy teleszortad a történelem gondviselő Uraként, mint ahogy „zörgő lombbal, holt avarral” az utakat.

A hálaadás és köszönet áldott alkalmain megerősöd-

tünk abban a hitünkben, hogy nincs senki köztünk, akinek joga lenne elmulasztani, elfelejteni kimondani drága anyanyelvünk egyik legszebb szavát: „köszönöm”, és egész életemet átívelően gyermeki alázattal vallani meg: „Ma köszönöm, hogy te voltál ott, / Hol éreztem az életemet / S hol dőltek, épültek az oltárok. / Köszönöm az énért vetett ágyat, / Köszönöm neked az első sírást, / Köszönöm tört szívű édesanyámat, / Fiatalságomat és bűneimet, / Köszönöm a kétséget, a hitet, / A csókot és a betegséget. / Köszönöm, hogy nem tartozok senkinek / Másnak, csupán neked, mindenért neked.” (Ady Endre). Az ünnepekkel emlékeztető október Golgotáról Golgotára úzó hajtott sok-sok testvéremmel, akiknek tudnunk kell, hogy honnan jöttünk és hová megyünk e zavaros időben. Áldott légy Atyánk, hogy szívünknek látásával ott állhattunk, oda mehettünk, ahol keresztény-magyar életünk élő forrásvizét láttuk fakadni. Bár fájó keresztutakat járunk évről-évre az őszi emlékezésekben, mégis reményvirágok magvait segíted elhinteni a keresztfák tövében, hogy egy tisztító tél után boldog tavasz nyisson termő-reményeket egy álmodó, örök-gyermek nép számára,

Tudom Atyám, hogy „Örömmök szállanak, / kedves fők hullanak, / sírdombok mállanak, / Egy-egy kéz, drága kéz, / mindegyre elereszt, / mindennap vereség, / mindennap új kereszt... Szem mögött, szó

mögött / gondárnyék feketül”, de nem szabad bátortalannak lennem, mert „ködödben csillag ég, / gondodból fény terem” bármennyire is borús az ősöm, az ősünk. Szédülhőm sem szabad, zuhannom sem lehet, mert a szirten is rózsáig vigyázza lelkeket, s ahol ennyi aggodás, szépség vesz körül, ott ott van a megtartó Gondviselés, ott vagy te, irgalmasságnak Istene.

Gondviselő Atyám!

Megköszönöm az emlékezések szívet-lelket melengető élménysokaságát. Gyermekkoromból átörökített szomorúságomat, lelkeimnek barna gyászát oszlasd el. Bár van ma is bőven, ami fájjon, mert nem lehet, még nem adatott meg az, hogy ne kelljen sírni itt a Kárpátok alatt. Életemnek, történelmünknek vagy és légy a mindenható Úra. Add, hogy legyen meg mindig a mindennapink, jusson mindig két garasunk adni, és nekünk ne kelljen kéregetni, koldulni, add, hogy jól essen mindig a sírókkal sírni, tegyen boldoggá mindig minden, ami szép, ne féljünk a szeretettől, szeretessük azokat is, akik nem szeretnek, ne kívánjuk azt, amink nincs, lehessünk emberek akkor is, amikor az emberek nem akarnak emberek lenni, tarthassuk meg a hitet, futhassuk meg a kicsik futását és futva futhassunk az Érkező elé, kiálthassuk ma is és holnap és holnapután és azután is: Úgy legyen!

Úgy legyen, Atyám! Mindörökké! Ámen.

(Sik Sándor után)

B. L.

Egyházi hírek

Temetőben voltam

Nem egyedül. Sokan voltunk. Mert ilyenkor október végén nagyon sokan elindulunk, nagyon sokan elindulnak a temetőbe; van aki ténylegesen, valóságosan, van aki csak az emlékezés útján a temetők felé, irányába veszi, vesszük utunkat. Ilyenkor, az évnek ebben a már említett időszakában, talán ősi szokás hajtja az embereket *emlékezni szeretteik sírjához*. Vagy a múlttal akarunk egyesek találkozni? Vagy úgy érezzük, hogy találkozzunk azokkal egy rövid időre, akik már megérkeztek oda, ahova minden élő ember közelebb visz mindannyiunkat a halálhoz, még ha tiltakozunk is ellene. Temetőben járva eszembe jutott: vajon ki gondol arra, hogy minden lépésünkkel a halál felé megyünk? Az óra másodpercmutatója kimérten kattant a kijelzett következő vonalkához, és jelzi, akkor is, ha nem mindig tudatosul bennünk, hogy ezzel is kevesebb lett életünk ideje. Az idő könyörtelen, sosem áll meg, mindig tovább siet és visz bennünket is magával. Vajon jó ez így? Vagy nyugtalanító és még tovább szaporítja gondjainkat ebben az aggodalommal és félelemmel teljes világban és időben?

A temetőt járók tömegében egyedül érzem magam. Itt, ezekben a temetőben nem ismerek senkit, engem sem ismer senki. Vajon vannak-e, mint én, és ha igen kik és hányan, akik most az életről és halálról elmélkednek, és erre gondolnak? Vagy talán abban gondolunk egyet, hogy olvasgatjuk a síremlékek feliratait... Itt nyugszik... élt..., és az illető születési és elhalálozásának az évszáma meghatározza a kort, amelyben élt. Így el lehet helyezni a holtakat a korban, amelyben éltek. A történelem meg leírja, hogy milyen volt az a kor.

Több sírkő megállít. Az egyikén csak ez a felirat: *édesanyánk*. És eltűnődök, mintha egy kidolgozott, a sok munkától kicserepesedett kéz intene felém, amely valamikor kis, meleg gyermektesteket simogatott, asz-

talt terített az éhezőknek, kenyeret dagasztott, virágot ültetett, ágyat bontott a fáradtakkak, majd mielőtt ő maga is nyugovóra tért, végighordozta tekintetét az alvókön, aztán Isten nevével az ajkán maga is becsukta a szemét. És arra gondoltam: talán jó lenne tudni a kort, amelyben az édesanya élt. Vagy az édesanyák minden korban ilyenek, és személytelenül tűnnek el a múlt homályában?

Továbblépkedek, miközben figyelem a virágokat virágok arcát. Vajon tudatában vannak-e annak, hogy a percmutató most is tovább pattan, és ha majd számukra utolsó mozdul, nos akkor mi következik azután? Továbbé, futó életünknek vajon mi a célja? Mert nem hiszem, hogy ott áll meg minden, amikor a lelkész egy-egy koporsó, urna mellett kimondja a szót: *elvégeztetett*, vagy amikor azt írják fejfánkra: *„Itt nyugszik!”*. Ez csak egy *állomás*, aminek elérkezééhez át kell szállni valami más járműre. Ez csak egy *küszöb*, amit mindenkinek át kell lépnie.

Eddigi életem alatt jártam már nagyon régi temetőben, ahol az időmarta sírköveken alig lehetett olvasni a feliratot, a róluk maradt emlékeket pár év pora nagyon hamar betakarta. A következő nemzedék még – talán – hoz virágot, azután majd csak a mindent elborító gyom lepi be a süppedő sírt. Miközben lent a föld alatt elvégzi munkáját a természet, és az Írás szavaival *por lesz a test*, csak néhány barna csont marad. De hiszem: Jaj, nem ez a vég! Továbblépkedve, mintha sötét lepel zuhanna szemem elé, miközben egy kemény szó tolakodik elém, (elénk?): *titok*. Majd a homályból, ha jól körvonalozódik, mintha egy kereszt, egy, fejfa, egy kopjafa tűnne fel a hívó ember előtt és ezt hirdeti: *Az Isten szeretet, és aki szeretetben marad az Istenben marad, és az Isten is őbenne.*

(–)

Halottak napi imádság!

Életnek és halálnak Istene, Gondviselő Atyánk!

Életünknek ezen pillanata, évszaka figyelmeztet bennünket arra, hogy mindannyian vándorai vagyunk a földi életnek. Élettel ajándékozol meg Istenünk, elindítasz a földi lét megharcolására, megküzdésére, hogy aztán annak végén visszahívj magadhoz. Így távozunk Hozzád e földi élet elmúlása után. Így távoztak sokan közülünk.

Minden év november elején az unitárius ember is megemlékezik halottairól. A halottkultusz egyidős az emberrel, mert bennük a teremthöz, a gondviselő Atyához visszatérő testvéreinket látjuk.

Megemlékezünk róluk, mert az ember nem tud felejteni. Különösen nem tudja elfelejteni szeretteit: élettársát, szüleit, gyermekeit, barátait. Haláluk után is ott élnek ők az élők szívében, lelkében. S mint ilyenekkel szeret az ember időnként lélekben újból találkozni, tisztelettel adózni földi maradványaik előtt.

Egyrészt szomorúsággal telik meg szívünk, mert nincsen közöttünk az akit szeretünk, nem foghatjuk meg kezét, nem ölelhetjük át, mint régen. Mélyen bennünk él az emlék és annak visszaidézése fájdalmat okoz lelkünkben. Hozzád imádkozunk Istenünk ebben az emlékezésnek pillanatában. Te ki megsebzelt, gyógyíts is be.

Másrészt reménységgel állunk meg e napon az élet és halál határkövénel. Hiszen csak egy állomás a halál, mely után unitá-

rius hitünk szerint egy újabb élet következik. A te országodban való élet, ahol az Ézsaiás próféta szerint: *„...az Úr lesz neked örök világosságod és istened lesz ékességed. Napod nem megy többé alá és holdad sem fogy el, mert az Úr lesz néked örök világosságod és gyászod napjainak vége szakad.”* Ézs. 60,19-20

És titkolt reménységgel hisszük, hogy eltávozott testvéreink megállva Isten világossága előtt ránk tekintenek, minket figyelnek, és mint Istenhez közel állók, tesznek egy jó gondolatot értünk *„a mennyben”*.

Mi is kérünk téged gondviselő Atyánk, fogadd kegyelmesen e földi életből eltávozott testvéreinket, mint hazatérő gyermekeket, még akkor is ha tékozlók voltak, de megtértek és Hozzád tértek. A te kezeidbe ajánljuk életüket és a mi életünket is, mert tudjuk, hogy ott vagyunk a legjobb helyen.

Áldd meg az emlékeket, töröld le a könnyeket és nyugtasd meg a háborgó lelkeket.

Erősítsd meg hitünket abban a tudatban, hogy nincs mitől félni, rettegni: hiszen Pál apostol figyelmeztető és intó szavait hallgatva: akár éljünk, akár haljunk, tied vagyunk. (Róma 14,8) és sem élet, sem halál semmi sem tud elszakítani a te szeretetedtől Istenünk.

Ezzel a hittel és reménységgel állunk meg sírok mellett, hogy azon túl egy örökkévalóság vár. Ámen!

Léta Sándor

Kopjafaavatás

A Budapest hegyvidék XII. kerületi Önkormányzat és a Magyarországi Unitárius Egyház által, a Honfoglalási Emlékligetben, a tordai országgyűlésen kimondott lelkiismereti és vallásszabadság törvényének emlékére kopjafát avattak.

Gergely Felicián bevezető szavai után, aki a műsort is levezette, elénekeltük a magyar himnuszt. Dr. Mitnyan György, a XII. kerület polgármestere mondott köszöntő beszédet és Szombatfalvi József, székelykeresztúri esperes tartott megemlékezést.

Avatóbeszédet mondott Rázmány Csaba, magyarországi unitárius püspök, utána elhelyezték a koszorúkat az emlékoszlop tövében.

A Dávid Ferenc Ifjúsági Egylet (Székelykeresztúr) tagjai énekeltek és szavaltak, majd a székely himnusz eléneklésével fejeződött be az ünnepség.

Mindazokkal, akiket érdekel, és szeretnék megélni e kopjafát, tudatjuk, hogy a Honfoglalási Emlékliget a XII. kerületben a Rác Aladár u. és Fodor u. találkozásánál, a János Zsigmond utca kezdetén, az 53-as autóbusz végállomásánál, a Hóvirág úti megállójánál található.

A továbbiakban közöljük Rázmány Csaba unitárius püspök avató beszédét.

Mielőtt belekezdenék rövid elmélkedésembe a tordai országgyűlés nagy jelentőségű határozatára vonatkozóan, engedjek meg nekem, hogy a Magyarországi Unitárius Egyház nevében tisztelettel és szeretettel köszöntsem a XII-ik kerület polgármesterét Dr. Mitnyan Györgyöt és munkatársait, akik az elmúlt évek során, átérezve a magyar keresztény értékek maradandóvá tételének szükségességét, a kerületben először utcát nevezve el róla, majd e mai napon kopjafát szentelve állítottak emléket az egyetlen magyar alapítású vallás, az unitárius vallás nagynevű támogatójának, János Zsigmond erdélyi fejedelemnek és magyar királynak!

Hankó Ildikó írta 1993. február 24-én egyik napilapunkban: „Jó lenne ha beleivódna a magyar köztudatba, hogy létezik egy olyan fogalom – a türelem –, melyről unos-untalan hallhatunk a rádióban, a televízióban, olvashatunk a sajtóban, bár megélését a közéletben sajnos igen sokszor nem tapasztaljuk, melynek törvénybe iktatásával hazánk nem csak Európát, hanem az egész világot megelőzte, mégpedig abban a korszakban, amikor máglyán égették meg az „eretnekeket” (pl. Genfben Szervét Mihály spanyol reformátort) és Franciaországban ezer számra mészárolták le a huge-nottákat, a kor francia protestánsait (Párizs, Szent Bertalan éjszakája, 1572 augusztusa). Örömkre szolgál, hogy az erdélyi magyar köztudat az 1568. január 6–13. napjain tartott gyűlést ma is „tordai országgyűlésnek” nevezi, aminek kiemelkedő voltát bizonyítja az a tény, hogy a múlt század végén Torda-Aranyos vármegye és Torda váro-

sa a Millenniumra, éppen ennek az Országgyűlésnek festette meg azt a jelenetét, a kor neves festőjével, Kőrösfői Kriesch Aladárral, amikor Dávid Ferenc az unitárius vallás megalapítója, János Zsigmond fejedelem és az erdélyi rendek jelenlétében kihirdeti a vallási türelmet és a lelkiismereti szabadságot. A törvény szövege, miszerint mindenki azt a vallást gyakorolja, mely hitével meggyezik, mert a hit Isten ajándéka, önmagáért beszél, ezért szerintünk kommentálni felesleges, annál inkább azt idézni szükséges, annyiszor, amennyiszor arra szükség van”. (Id. bez.)

Sajnos, ezen az egész világra nézve óriási jelentőséggel bíró törvénycikkely ma nem szerepel egyetlen középiskolai tankönyvben sem, mintha az nem büszkesége, hanem szégyene lenne a magyar nemzetnek. E nagyszerű törvénynek köszönhetően, mi unitáriusok az elmúlt 434 év során arra törekedtünk, hogy gazdagítsuk egyetemes magyar kultúránkat és történelmünket, aminek eredményeként sikerült minden üldözés, mellőzés, és agyonhallgatás ellenére is megmaradnunk, miközben tiszteltük és tiszteljük ma is a többség hitét, miközben toleránsak voltunk és vagyunk a más-sággal, hogy így adjunk nyomatékot Jézus-követésünknek és Egy Istenbe vetett mélységes hitünknek.

Isten áldja meg e kopjafát, a tordai országgyűlés nagyszerű határozatának emlékeztetőjét, hogy igenis mi magyarok voltunk az elsők, akik a legsötétebb korszakban nemcsak kimondani, de törvénybe mertük iktatni a vallási türelem és lelkiismereti szabadság törvényét.

Legyen ezen Honfoglalási Emlékliget minden keresztény ember emlékezési zárandokhelye, ahol erősödjön meg mindannyiunkban a hit, a remény és a szeretet, valamint a szeresd az Istent és szeresd az embert örök értékű jézusi tanítás!

Jelen pillanatban nagyon nagy szükség van arra, hogy gondolatban, akaratban és cselekedetben együtt legyünk, mert csak így leszünk egységesek Istennek országot építeni a földi életben. Aki minket megoszt az lerombolja az ősi hagyatékot, aki minket egységben tart az tovább építi és gazdagítja e hitbeli nemzeti hagyatékot!

Ferihegyi találkozó

A Budapesti Határőr Igazgatóság Idegenrendészeti Központjában, Ferihegyen október 3-án rendezték meg a Határőrség Országos Parancsnoksága szervezésében azt a találkozót, melynek kapcsán, a történelmi és kisegyházak képviselői, továbbá a buddhista és az iszlám közösség vezetői bepillantást nyerhettek az illegális bevándorlók való világába. A dr. Timár Emil határőr alezredes vezette „te-repszemlén” többször is elhangzott, amit látunk, az „nem kirakat”, hiszen az Idegenrendészeti Fogda az Európai Unió mércéjével is magasan megállja a helyét. A polcokon katonás rendben az ég felé nyúló ruhák látványa, az orvosi szoba felszereltsége, a „körlet” tisztasága törődésről, szakmaiságról és emberségről vall. És hogy mennyire nem a külső szemlélő ámitására létrehozott kirakat ez, ahol vagyunk, visszaemlékszem az elmúlt évek szentestéinek meghitt ökumenikus istentiszteleteire, melyek végeztével Katona József határőr alezredes minden autóval nem rendelkező lelkipásztort hazaszállított, és csak azután gondolt az övéire.

Az Idegenrendészeti Központ elődje, a Közösségi Szállás 1994-ben kezdte meg működését és lett „otthonává” napokra, hetekre vagy hosszú hónapokra, a szélrózsa különböző irányából érkezőknek – tudtuk meg Bendes Győző határőr dandártábornok előadásából. Hazánk jelenleg tranzit országnak minősül az illegális migráció tekintetében, azonban az Európai Unióhoz történő csatlakozás után, mint célállomás is megjelenik a népvándorlás tengerében. A dandártábornoki beszámoló átfogóan és szemléletesen ismertette a Határőrség országos munkáját, képet festve az idegenrendészeti eljárás alatt állók helyzetéről és etnikai hovatartozásáról.

A ferihegyi Idegenrendészeti Központ „lakói” az elmúlt évek során elsősorban a Fekete Kontinensről, arab országokból, Ázsiából és Európából érkeztek. „A Határőrség olyan érzékeny szeizmográf, mely elsőként jelzi, a politikai és társadalmi változások következtében meginduló

illegális migrációt a világban” – mondta Timár Zoltán határőr alezredes, a Tájékoztatási Főosztály vezetője.

A rendszerint hamis úti okmányok tulajdonosai, egy jobb és emberibb jövő reményében hagyják maguk mögött hazájukat. A menekültközpontok akár hónapokra is fogva tartó valóságában, a szebb világ utáni sóvárgó látomás azonban délibábszerűen foszlik szét és lesz egyre távolibb. A kitoloncolástól való félelem, a kilátástalanság és a lelki besötétedés nyomasztó érzése telepszik a bennlakókra. Ezért olyan fontos a menekült lelkek ápolása és az ember segítése – vallási és felekezeti hovatartozástól függetlenül.

Dúzs József hőr. ezredes javasolta egy olyan megállapodás létrejöttét, amely záloga lehetne az egyházak és a Határőrség Országos Parancsnoksága közötti hosszú távú kapcsolatnak, amelyben az egyházak vállalnák a lelkigondozás szolgálatát, továbbá segítenének a hétköznapi minőségű módon történő megélésében. Gyülekezeteinkben többen rendelkeznek felsőfokú idegen nyelvtudással, akiknek a tolmácsolásban nyújtandó önkéntes feladatvállalása nagy áldást és könnyebbséget jelentene a menekültek sokszínű, bábeli világában. Szeretnénk továbbá létrehozni egy többnyelvű könyvtárat is, amelyben igényes (lelki) irodalom áll az olvasni vágyók rendelkezésére. Szükség van a Könyvek Könyvére, a Bibliára, bármely nyelven. A menekültek rendszerint nem rendelkeznek elegendő vagy az évszaknak megfelelő ruházattal. Helye van a társasjátékoknak, sporteszközöknek és mindannak, ami alkalmas az idő emberhez méltó és tartalmas eltöltésére. Köszönöm Testvéreim támogatását azon „jövevények” nevében, akik átmenetileg a mi országhatárainkon belül élnek és léteznek. Segítségüket a következő címre kérjük:

Repülőtéri Lelkészség
2B terminál Kápolnája
1675 Budapest-Ferihegy
Pf.: 53.
Tel.: 06 1 296-7899

Krasznai Andrea

Evangelium Színház

DUNA PALOTA
Budapest, V., Zrínyi u. 5.

a Magyar Írószövetség együttes bemutatója
Kossuth Lajos 200. és Illyés Gyula 100. születésnapja alkalmából

2002. november 1-jén este 7 órakor

Illyés Gyula

Fáklyaláng

dráma két felvonásban, utójátékkal

Szereplők:

Kossuth Lajos Körtvélyessy Zsolt Jászai-díjas
Görgey Arthur Mucsi Sándor
Kossuthné Forgács Szilvia
Szemere Bertalan Benkő Péter Jászai-díjas
Vukovics Sebő Lénárt László
Csányi László Némethy Ferenc Jászai-díjas érdemes művész
Horváth Mihály Farkas Tamás
Aulich Lajos Zsolnay András
Józsa Mihály Ó. Szabó István Jászai-díjas
Andorás Rácz Géza
Melnik Ferdinánd Gyuris Zoltán
Ihsz Dániel Bicskei Kiss László

Történi Aradon 1849. augusztus 10-én,
majd Türinban, negyven évvel később

Látványtervező: Huro Anna Mária Zene: Pachor Gréti

Rendező: Udvaros Béla

További előadások: November 3., 10., 17., 24. délután 1/4 4 órakor
9-én kivételesen délután 1/2 3 órakor
23. és 30. este 7 órakor
December 1-jén délután 1/4 4 órakor
7-én este 7 órakor

Jegyvásárlás mindennap a 250-5338-as telefonon,
és hétfő, szerda, péntek délután 2-6 óra között a DUNA PALOTA portánál, 317-2790.
Helytakar: 1500-1100-800 forint

Színházi meghívó

Az EVANGÉLIUMI SZÍNHÁZ

2002. november 1-én, este 7 órakor

a Duna Palotában (Bp., V., Zrínyi u. 5.) mutatja be
Kossuth Lajos 200. és Illyés Gyula 100. születésnapja
alkalmából

Illyés Gyula: Fáklyaláng

című drámáját, két felvonásban, utójátékkal,
Udvaros Béla rendezésében,
neves színészek közreműködésével.

Felhívjuk olvasóink figyelmét, hogy a december 7-én,
pénteken este 7 órakor kezdődő előadás
az Unitárius Egyháznak van dedikálva.

Kérjük híveinket, hogy minél nagyobb létszámban jöjjenek el,
hogy legyen ez az előadás egy szép, emlékezetes találkozás
és együttlét.

KERESZTÉNYSÉG ÉS KULTÚRA

Az egyház és a pszichológia feladatai a technológiai fejlődés és globalizáció korában

„Hazádnak rendületlenül légy híve, ó, magyar,
Bölcsöd az, s majdan sírod is, mely ápol s eltakar.”
Vörösmarty Mihály

Kedves testvéreim, ünneplő keresztény gyülekezet!

Kedves barátaim, nagyon köszönöm a meghívást, az alkalmat, hogy találkozhatok és beszélhetek veletek. Szeretnék megszólaltatni néhány gondolatot, amely mélyen kapcsolódik az én cseh és magyar etnikai örökségemhez. A mai napon a nemzeti hovatarozásról és az identitásról szeretnék nektek beszélni, úgy ahogy az aktuális az Egyesült Államokban és Kelet-Európában. Az etnicitás igen gazdag téma, de én a saját tapasztalataimról szeretnék beszélni, ahogy azt lelkészként és pszichológusként megéltem. Az én célom, hogy bemutassam, ahogy a pszichológia, valamint a vallások és az egyház támogathatják egymást, és közösen az egyént, hogy az könnyebben beilleszkedjen a társadalomba, az emberi lét korlátai között.

A gyakorlati oldalát tekintve: az egyházi tradíciókon belül, milyen tanácsot adhatunk közösségünkben híveinknek. Sokszor felvilágosításért fordulnak hozzánk, néha azért, mert tradícióikat akarják megőrizni. Minket nemcsak ezer mérföldök választanak el egymástól, de a különböző kultúra is és világnézetek. Bár mi távol élünk a szülőföldtől vagy őseink szülőföldjétől, de tudnunk kell a gyökereinket, azt hogy milyen szokásokat, kulturális örökséget kell megőriznünk. A híres svájci pszichológus, Carl G. Jung mondta, „bár az embereknek különböző szokásaik, rítusaik vannak a közösségi tudatuk, vagy öntudatlanságuk azonos.” Én remélem, hogy felfedezzük ezt a közös gyökeret, alapot, amely közelebb hoz egymáshoz, nem eltaszít.

A szimbólumok ereje az önmegtartásban, az etnikai identitás megőrzésében

„Amikor Babilon folyói mellett lakunk, sírtunk, ha a Sionra gondoltunk. Az ott levő fűzfákra akasztottuk hárfáinkat. ... Hogyan énekelhetnék éneket az Úrról idegen földön?...”

Zsoltárok Könyve 137: 1-24

Először is Faludy Györgyöt idéznem, mert hiszek ennek a részletnek az igazában, mert Faludy megragadta a nyelvi szimbólumának lényegét, amely egységbe fogja az egyént, a kultúrát és szülőföldet.

„Aztán beszéltem a magyar nyelv problémáiról, mely minden egyébnél szo-

rosabban összeköt a szülőföldemmel. Leírtam, milyen mély megrázkódtatás ért, amikor az egyik katonatársam a Kodiak-ban levő katonabázison azt mondta nekem, hogy angol nyelven beszéltem álmomban. A Fort Leonardwood katonai központban, amelyik a Missouri erdő közepében van, az egyik katona pajtásom megállott mögöttem, amíg én egy verset írtam a gépen, és megkérdezte miért nem angol nyelven írok. Akkor elmagyaráztam neki, hogy amikor én kiejtem azt a szót *wood* (angol nyelven, ami magyarul *erdőt* jelent), akkor az számomra valamilyen furcsa alakú sötét, sűrű zöld erdőt jelent, melyben összefonódó fák vannak, és megfoghatatlan, ijesztő sötétség uralkodik benne, mint a dzsungelben; másfelől pedig, míg ugyanennek a szónak a magyar megfelelőjét ejtem ki, hogy *erdő*, akkor a Mátra hegység gyéren elszórt, karcsú fiatal fáit látom, melyek között látni a kék eget, és a fák lábainál földieperbokrok és moha található. Még a konkrét szavaknak is más jelentőségük van számunkra, nem is említve az olyan elvont fogalmakat, mint politikai párt, etika, életút, vallás vagy kötelesség.” (Faludy György) (Angol nyelvből fordította Léta Sándor.)

Faludy a saját koráról és saját tapasztalatairól ír: a nyelv szimbóluma a képzeteknek, impresszióknak, érzelmeknek és gondolatoknak, ez köti az egyént a múlt-hoz és jelenhez... a nyelv segít elő, hogy önmagunkra összpontosítsunk, önazonosságunkra. A zsoltárról rátapint a kérdésre, hogyan legyen boldog idegen környezetben. Itt a dal és a nyelv az önkifejezés eszköze. Ez nem könnyű ma sem, a tengeren túlon sem. Az Amerikában élő magyarságnak sem könnyű, ahogy az ott élő többi etnikumnak sem. A szülőföld elhagyásával radikálisan megváltozott életstílusuk, amely megnehezíti az etnikai identitás megőrzését.

Sokan érezzük a tradíciók, szokások hatását mindennapi életünkben. A tradíciók lélektani jelentőséggel bíró szimbólumok, amelyek a valláshoz, a művészetekhez, a nyelvhez, az önkifejezéshez kapcsolódnak. A tradíció annak a kifejezője, ami fontos az egyen számára, az egyének a közösségen belül. Vannak kultúrák, amelyekből hiányoznak ezek a közösségi szimbólumok. Ilyen tradíció az zsidó kultúrában az ifjú fiú vagy leány felnőtté avatása, vagy az amerikai indiánoknál, amikor a fiatal fiú először megy ki egye-

dül a vadonba. Ha visszatér, a közösség felnőttnek tekinti és egyenrangú tagja lesz annak. A keresztény egyházakban a legfontosabb rítusok a keresztelés és a konfirmáció. Ezek mutatják meg az egyéneknek, ki is ő tulajdonképpen, mit is vár el tőle a közösség.

A pszichológiai oldala a kérdésnek az, hogy ezek a szimbólumok segítenek az egyének az identitás kialakításában, megőrzésében. A tradíciók csak egy bizonyos kulturális kontextusban léteznek. A tradíciót meghatározza és behatárolja a kultúra, bár az időtlenség és az egyetemesség vágya fejezi ki azt az egyéni drámát, azt a feszültséget, ami az adott körülmények és az egyetemesség között feszül. És ilyen kisebb, helyi képződmény lehet maga az egyház, a templom, univerzális, pl. az angol nyelv, amikor egy hatalmas nemzetet köt össze. Nyelv nélkül elképzelhetetlen az egyedi és közösségi fejlődés is. A nyelv az összekötő kapocs a társadalmon belül az egyedek között, az individumok között. De az önkifejezés útja is. A nyelv összeköti az embereket, az azonos kultúrához tartozó egyedeket, mely egy lélektani jelenleg úgy ahogy Faludy látja vagy a zsoltáros. A nyelv a legfontosabb eszköz az identitás megőrzésében, amikor a kulturális kontextus megváltozik, amikor újak a kihívások.

Mi hogyan éljük meg ezt, amikor énekelnünk kell egy barátságatlan környezetben? Lassan Amerikában is mítosszá válik a tétel: „az lehetsz, ami csak akarsz!” mert az etnikumok, a nemzeti kisebbségek nap mint nap beleütköznek a fojtogató szürkeségbe, műveletlenségbe, gyökéretelenségbe. A mai amerikai életstílust a TOLERANCIA fémjelzi, bár ez nem mindig és mindenütt valósul meg a gyakorlatban. Az amerikaiak számára példa és irányadó lehetne Európa és benne a kis Erdély, amely először adott példát a toleranciából, a tordai Edictummal.

A korai emigránsok Amerikába érkezve rájöttek, hogy nemcsak szülőföldjüket hagyták hátra, de szokásaikat, sőt anyanyelvüket is. Ez a kor szülte az olvasztókemence mítoszt. A körülmények arra ösztönözték, hogy a bevándorlók mihamarabb megtanulják az angol nyelvet, hogy részesei lehessenek a nagy amerikai álomnak. És nemzetek nemzetek után egyre távolodtak saját kultúrájuktól, gyökereiktől az asszimiláció jelszava alatt. Az emigránsok, hogy legyőzzék a mindennapok nehézségeit, a bizonytalansá-

got, a családottságot csak abban reménykedhettek, hogy gyermekeiknek majd jobb lesz.

Mások viszont a családba menekültek, ahol kulturális tradícióikat ápolgatták, átörökítették. Így alakult ki Amerika mai kulturális és etnikai sokszínűsége. New York állam szenátora D. P. Moynihan „Az olvasztókemence és összeolvashatatlan etnikumok” c. könyvében kijelentette, hogy „az olvasztókemence valójában sohasem működött tökéletesen, mert éltető, megtartó szükség maradt a tradíciók érzése, az etnikai hovatartozás tudatosítása.”

Manapság az élet az USA-ban közel sem a megálmodott. Az etnikai és faji túrelmetlenség egyre nagyobb veszélyt jelent az egyenlőség és szabadság elvére nézve. Hányan és hányan megtagadták és megtagadják identitásukat csak hogy befogadják őket?! Szomorúan hallottam, hogy egy ázsiai nő plasztikai műtétre jelentkezett, csak hogy úgy nézzen ki, mint egy igazi amerikai. Még mosolyogni való, ahogy egyes családok igyekeznek amerikaiak nevelni gyermekeiket.

Bizonyára itt is mindenki hallott a Ku-Klux-Klan-ról és a neonáci csoportokról, pl. szkinhedekről, azaz bőrfejúekről. Az elmúlt év szeptemberétől a muzulmán hitközpontok felégetése lett a hazafiasság egyik kifejezője. Ahogy a légkör megváltozott, elharapódzott az agresszió, felszínre került a nacionalizmus, rasszizmus. A negatív szélsőségek: erőszak, intolerancia, előítéletek. De a pillanat lélektana sugallja: meg kell szervezni a belső stabilitás érdekében a belső védekezést. Ugyanígy Kelet-Európában és különösen Romániában, ahol 18 nemzetiség él együtt, de a legszámasabb a magyaroság, mindig van lehetősége a nemzeti vilongásnak. Vajon mi gátolja ennek kitörését?

Szerintem az RMDSz és a non-governmentális szervezetek. A parlamenti képviselet. Az RMDSz vállalta fel 1989-ben az erdélyi magyarság politikai képviseletét, amely függvénye az interetnikus politikának és a jól működő demokráciának. Jelenleg itt, Kelet-Európában a magyarok és románok közösen munkálkodnak a közös Európába jutásért. Catherine Lovatt 1999. szeptember 27-én az interneten is megjelent cikke alapján sok mai fiatalnak, akik nem élték meg a kommunizmust, a nemzetiségi hovatartozás egyáltalán nem fontos, de annál inkább az, hogy erdélyi születésű. „Számomra nem fontos a nemzetiség, mi erdélyiek vagyunk, ahol mindig is keveredtek a kultúrák!” (Catherine Lovatt: Subjective Transylvania, 10. old.) A kommunizmus bukása után néhány országban felütötte fejét a nacionalizmus, mások új identitást keresnek, de az egyensúlytartó, stabilizációs erők mindig is a párbeszédre épültek.

Összeolvashatatlan nemzetek: az integritás és megmaradás

Az államokban nem minden amerikai állampolgár rendelkezik előítéletekkel bi-

zonyos etnikai csoportokkal szemben, sokan megértik a pluralizmust, azaz a kulturális sokszínűséget: sokak számára nem a keveredés, az összeolvadás a lényeg, hanem a kultúrák békés egymás mellett élése. A kultúrák sokszínűsége kifejezője az etnikai sokszínűségnek. Ez egészségesebb, mint a kultúrávesztés. Napjaink egyháza és a pszichológusok számára az asszimiláció és szubkultúra szinte szinonim fogalmak. Így az egyházi kongregációk egy része is multikulturális. Egyre égetőbb valósága a szakemberek számára, elismerni a kisközösségek létjogosultságát. Több mint tolerancia az a lélektani tréning, amely felkészít egyeseket a másosság elfogadására. Ez az amerikai program a János Zsigmond korabeli Erdélyt juttatja eszembe, a Tordai Ediktum megszületését.

Amerikában most kerülnek felszínre azok az intellektuális, lélektani karok, amelyek az értékvesztéssel, az identitáskrizissal járnak. Megfigyelések, tesztek támogatják manapság a bikulturalitás létjogosultságát. Eddig a nyugati kultúrák, főleg az intolerancia pszichikai oldalával foglalkoztak. Csak tudományos leírások születtek, de gyakorlati megoldás nem. Mára a szakemberek megtanulták értékelni az anyanyelvet, az anyanyelvi kultúrát, a kulturális hagyományokat, ezeknek jelképrendszerét, magatartásformáit, amelyeknek megőrzése egészségesebb a társadalom számára, mint a gyökértelesség. A tudósok azt is megtanulták, hogy az egyszerű ember lelkileg kiegyensúlyozottabb, az életben biztosabb, ha tiszteljük másságát, és úgy mentheti át etnikai identitását, hogy azt mások is elfogadják, tiszteljük. Sok Amerikában született embernek igen fontos és sürgős lenne, hogy legyen etnikai hovatartozása, nemzeti büszkesége, hogy megtalálja saját gyökereit. Igaz, egyeseknek elég csak amerikaiak lenni, de másoknak nem.

Mi többre vágyunk: Amerika ma is egy álom, a mi nevelőszülőnk, egy életmód, egy életszint, de nem egy etnikai fogalom. Egyesek nem akarnak amerikanizálódni, ha ez az elnemzetlenítést jelenti. Nemzeti kisebbségnek lenni Amerikában sem könnyű, elsősorban mítoszokkal kell megküzdeni. Új szakemberek képzésével, lelkészek, pszichológusok elindulásával kezdődik a probléma újszerű megközelítése: meg kell érteni és meg kell értetni, hogy a nemzetiségi hovatartozásnak pszichikai, intellektuális vetületei vannak, amelyek elősegíthetik az egészséges életmód kialakítását.

Lehet, hogy ez a tétel nem minden amerikaiakra vonatkozik, de az emigránsok nagy részére igen, mert ezek keresik gyökereiket, azt az utat, amelyen megőrizhetik hagyományait, hogy megtarthassák lelki egyensúlyukat. Szerintem, a lelkész-pszichológus szerint, elsősorban az egyház kell szerepet vállaljon a kulturális sokszínűség megőrzésében: egy példa erre, ahogy én, az unitárius lelkész egy közösségi egyház lelkésze lehetek. Ma Amerikában a közösségi életet megfojtják az úgynevezett egyéni szabadságjog-

ok, az a vágy, hogy mindenki maximálisan kiélhesse egyéni lehetőségeit. Ma már tudjuk, azoktól várható erőszak és intolerancia, akiknek nincs megfelelő kultúrájuk. Mi, az egyház, azért küzdünk, hogy megszabadítsuk az embereket, az egyént saját önzésétől, kicsinyhitűségétől, hogy elfogadhassa, ha valaki másként dicséri az Istent, más nyelvet beszél, vagy más a borszíne. Ezek olyan nagy különbségek, hogy megkeseríthetik napjainkat? Nem követhetnénk mi is annak az Erdélynek a példáját, amely János Zsigmond alatt megvalósította a teljes hit-egyenlőséget? Az erdélyi Unitárius Egyház is ekkor kapott szabadságot a túlélésre.

Ez a fajta lehetőség az, amely ápolja álmainkat és megtartja kulturális örökségünket.

Az unitáriusok egy maroknyi nép volt, de megmaradt az évszázadok viharaiiban is. Ilyen példák alapján válhat érthetővé napjaink nagy problémája, a tradíció, valamint a tudomány és technika egyensúlya. Így lehetséges, hogy napjaink embere keresse Istent önmagában és embertársaiiban, felebarátaiban. Az egyház kell legyen az az eszköz, mely elősegíti egymás megértését és a gyökerek ápolását. Az egyház az az arany középut, amely századokon át biztosította a fejlődést. Bár az amerikai sajtó napjainkban kimondottan egyházellenes kampányt folytat, a fejlődés ténye számos adattal igazolható, de az egyház válsága nem.

Az Államokban az egyház elvesztette vezető szerepét a szekularizációval, a materializmus megjelenésével, a rohamos kapitalista fejlődéssel, amelynek ismert formái a világgazdaság, a világgazdaság, a globalizáció.

A globalizáció: összezsugorodó világunk, növekvő bevásárló központjaink

Ma az előrehaladott technológia segítségével a föld bármely pontja elérhető: az internet gyorsan és könnyen szállítja a híreket. A föld egyre kisebb, hisz a technika hídja ma már összeköti a különböző földrészeket is. Egy nagyszerű dolog, sok a haszna is, egy perc alatt megteremthető a kapcsolat budapesti barátaimmal, és beszélgethetünk. Az elektromos postát is percek alatt megkapom, és ugyanilyen gyorsan válaszolhatok is rá.

Másrészről viszont pont a technika szorítja háttérbe a nemzeti öntudatot. Orbán Viktor szavait idézve: „Fontos, hogy a világ számára megmutassuk gazdaságilag sikeres országot vagyunk, de a gazdaság az egészség és az életnek csak egy dimenziója, és nem vagyok benne biztos, hogy ez a legfontosabb és az egyetlen cél. A gazdasági élet mellett nem törpülhetnek el a magyar élet más dimenziói sem”. Nemcsak Magyarország a gyors változások színtere, de az egész világ körülöttünk gyorsan változik. Már semmi sem ugyanaz a világon, mint ami volt néhány éve.

Ez nemcsak a politikára és a gazdaságra érvényes, de a technikára és a jövő dimenzióira is.

Ahhoz, hogy megteremtjük Magyarországot új imázsát nemcsak eredetiségre van szükség, hanem meg kell felelnünk a változások adta kihívásoknak is. Igaz, kihívás nem az, hogy teremtünk valami újat a régi helyére, hanem hogy a régit építsük be az újba. A nyelv és a kommunikáció adottságait felhasználva, mi igyekszünk egységes egészet alkotni a jelenlegi mozaik kockákból.

Mit is jelent a globalizáció és a belépés az Európai Unióba? Milyen kihívásokat jelent a globalizáció az identitással szemben? Lám megint az identitás kerül előtérbe. Maga Orbán Viktor is felvetette a kérdést: „Ha helyesen értem, az írók nagyobbak látják a globalizáció veszélyét mintsem előnyeit. A multinacionális cégek beözönlése a gazdaságba veszélyezteteti emberi közösségünk tradícióit és a humánum értékeit, maga az élet technológizálódik és hosszú távon csak egy radikális terv mentheti meg az emberiséget és benne a magyarokat.”

Az ellenállhatatlannak látszó homogenizáció velejárói a szubkultúra, a nemzeti hagyományok lemorzsolódása, a közösségek széttűlésztése, és az egyetlen érték az egyén marad és az egyéni szabadságjogok. Nekem nincsen jogom mások nevében beszélni, ezért egyelőre csak hivatkozási pont a sokszínűség, a pluralitás és az etnikai hovatartozás, amelynek fontos szerepe van napjaink problematikájában. Felfogni a probléma helyességeit, meghatározó lehet abban, hogyan értékeljük a jelenségeket vitákban, párbeszédekben, beszélgetésekben, és ez érvényes akár Kelet-Európára, akár az Egyesült Államokra.

„Én elfogadom a változást, de mily messze mehetek, amíg össze nem roszadok alattuk” mondja a „Hegedűs a háztetőn” egyik szereplője.

Egy nép lelki vezetői meg kell lássák azt a nagy felelősséget, amely a változással jár.

Szükség van ehhez arra, hogy lemondjunk kulturális szimbólumainkról és tradícióinkról? Milyen messzire jutunk mielőtt beleroppanunk ?

A technopatológia: napjaink lelki és tudatbetegsége

A fejlett technológia ellenére napjainkban továbbra is látjuk az emberi lét hiányait; a technológia fejlődésével a humán kérdések is egyre inkább háttérbe szorulnak, szinte elszigetelődünk egymástól. Hiányzik az egységes világnézet, a közös nyelvezet, maga az egységes humanizmus.

Jól hangzik a fülnek, de az ész megkérdőjelezi: a technika teremt meg számunkra azt a közösséget, amelyben egyéniségünk is beleolvad? A tradíciókkal változatosabb tevékenységi teret biztosítunk. Igaz, mára a gyerekek elfelejtették gyökereiket, a generációk már csak szép mesékként, mítoszokként adják tovább a kulturális múlt élményeit, vagy akár a jelent és a jövőt. Templomok és imaházak egyre több pontján a földnek, városnak és falvakban elnéptelenednek és egyre több ember bízik abban, amit lát és amit véges agyával felfog. Ebben a hitben a templomok egyre inkább kiürülnek, múzeumokká válnak, ahol régi idők mítoszait őrzik. Ezzel párhuzamosan, de szükségszerűen jön az egyéniségvesztés is. Kik vagyunk mi? – kiáltják gyermekeink. Hova lettek napjainkból a múlt mítoszai és meséi? Mi mindannyian hittünk egy új mesében, ami

a haladásról és a világ egységéről szólt. De elvesztettük önmagunkat. Igen magas árat fizettünk!

Amerikában különösen láthatjuk a lelkek elhanyagolásának következményeit és mint lelki vezetők ennek megfelelően még jobban értékeljük a tradíciókat, a kulturális, etnikai identitást, a szokásokat. És mindezeknek az egyensúlyát is szeretnénk látni. Bár nem minden tradíció egészséges, nem minden szokás szükséges, és nem minden kultúra idősebb. De mindez nem jogosít fel arra, hogy lemondjunk etnikai hovatartozásunkról. Azok számára, akik már az Államokban születtek, mint én is, a továbbiakban is meg kell keresnünk az utat ahhoz, hogy kifejezzük nemzeti hovatartozásunkat, akár magyarokról, akár csehekről vagy szlovákokról van szó. A magyarok számára és főleg az Erdélyben élő magyarok számára, illetve a magyar államiság határain kívül élő magyarok számára is ajánlatos, hogy ne áldozzák fel önmagukat.

Az Államokban a magyar származásúaknak sokféle lehetőségük van a szokások és tradíciók ápolására. Így történetünk hasonló, gondjaink is, akár Kelet-Európában akár az Óceánon túl.

Elképzelhető, hogy egyszer majd egy közös, boldog éneket zengünk az egész földön, csak ne feledjék el a következő generációk sem, hogy „kik” és „mik” vagyunk, honnan jöttünk, „merre” tartunk?

Rev. Dr. Kucera D. Michael
unitárius lelkész
Edgebrook Community Church
United Church of Christ, Chicago,
IL USA

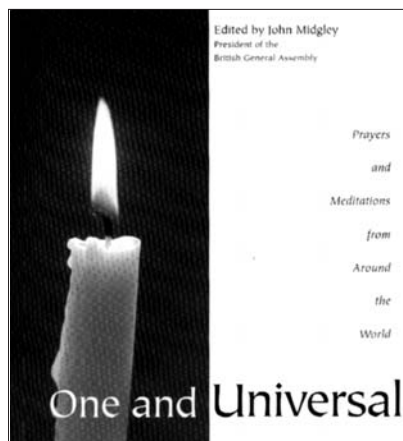
*Fordította Tatár Etelka,
címzetes középiskolai tanár*

Egy és egyetemes (One and universal)

Egy angol nyelven megjelent könyv ismertetése

Bostonban (USA) 2002-ben jelent meg a fent említett könyv, amely imádságokat és elmélkedéseket tartalmaz.

Különleges és kiemeli más imádságos könyvek sorából az, hogy szerzői 17 országból (Amerikai Egyesült Államok, Kanada, Anglia, Új Zéland, Észak-Irország, Németország, Spanyolország, Dánia, Csehország, Magyarország, Románia, Srí Lanka, Fülöp-szigetek, India, Dél-Afrika, Pakisztán, Nigéria) valók. A könyvet 30 unitárius,

univerzalista és szabadelvű írta, és az 50 imádságon és elmélkedésen keresztül gazdagítani szeretnék az emberi lelket.

John Midgley, az Angol Főtanács elnöke és ugyanakkor e könyv szerkesztője, reméli, hogy ez a könyv „az olvasókat – habár földrajzi, történelmi és tapasztalati különbségek választanak el – rávezeti annak megértésére, hogy részeseik valamilyen EGY-nek és EGYETEMES-nek.”

Léta Sándor

Dávid Ferenc (monodrám) 1. rész

Idő: 1568–1579

(A szövegrészek közt régi erdélyi népzene, Kallós Zoltán, Kobzos Kiss Tamás felvételeiből kiválasztott részletek hangzanak el.)

Bizony megismerem én, Heltai uram, az én Krisztusomat. Örök erkölcsi törvényt ő alkothat nekem, senki más. Meregethetik Ágoston gyermekei kanállal a tengert, átmerhetik a verembe... Miért? Nem is gyötrom én már nyomorú fejemet azon. Új életet kezdehetünk. Bárki Isten fiává lehet. Ebben van minden, amit Jézus mond nekünk. Vádolnak, megszággattam üdvözítőnk köntösét, megtagadtam Krisztust. A mindenható látja lelkemet: ő tudja, hogy nem igaz. Mindent összezavarnak. Mózes törvényét Krisztus evangéliumával. Az ószövetségi egy Istent az újszövetségi Krisztussal. Az Atya hatalmát ruháznák szegény, megfeszített szolgájára. Felcserélik a leendő és a valót. A betűt és a lelket. A földit és az égít. Fekete posztóba, kamásliba öltöztetnek magát a szent lelket is. Jézus útján virágaikat a mennyekig szórnák. Nincs mennyben más Isten, csak egy: a mi Atyánk. Csorbát miért ejtenék én az ő dicsőségén!

A Biblia üzenete szent. A tudatlan, egyszerű ember is megértheti. Nincs olyan ember, akinek az Isten annyi lelket ne adna, hogy a Szentírásból meg ne érthetné, mi szükséges az üdvösségre, Ez itt Erasmus görög-latin Újszövetsége. Itt van Sebastian Münster héber-latin Ószövetsége. Ez Sanctus Pagninus 1541-ben Szervét jegyzeteivel kiadott latin Bibliája. Ez Luther Márton német Bibliája. A magyar fordítások közül itt van Pesti Gábor Újtestamentuma. Sylvester János Újtestamentuma. Ez pedig itt a kezemben a kegyelmed nyomdájából való legújabb. Én, amit lehetett, megvizsgáltam. Szórol-szóra, éjt nappallá téve, szüntelen vizsgáltam. Az Atya kijelentéseitől idegent, az emberi mesterkedés vaskos tévedéseit megláttam ezekben. Sok ellentmondásra találtam. Hogyan hallgathatnék jó lelkiismerettel? Magam is képmutatók közül való volnék, ha amit belátnom és felismernem az én Atyám nekem megengedett, hallgatással el akarom temetni.

A szegény, egyszerű szántóvető is tudja: nem ildomos a szekér elé felemás barmot fogni. Kétféle magot ugyanazon helyen a földbe vetni. Új posztót az óhoz foltozni. Nem ildomos lélekből épült oltárhoz köveket faragni. Az örök életet, az örök boldogságot keressük mi mind, Heltai uram. Ha ezt megtaláljuk az egy Atya Isten és Jézus Krisztus ismeretében, mit bujdosunk az Antikrisztus útján? Ne másoktól várjuk a mi életünk megjobbulását. Csak szellemünk előrehaladásától, lelkünk tisztulásától várhatjuk azt. Legyen lelkünk a templom. Nem érzéketlen kő az, nem kézzel csinált ház, ahol Isten lakik. Szentegházunkat lélekben helyezzük vissza régi alapjára, melyet Jézus és apostolai vetettek. Házak fognak égni?

Termőföldek vadulnak el? A hit lobogói alatt lesz ellensége ember az embernek? Krisztus halálakor is földrengés támadt: s Krisztus föltámadásakor lecsillapodott. Mi se féljünk hát! Ádám fiai közt halálos gyűlötségben két isten, az Antikrisztus és az igaz Isten harcol a világra. Bizony mondom, most az igaz emeltetik fel az emberi szívekben. De túl sokat hallotta már: szóljon rám, Heltai uram. Mégis egy békétlen kutya vagyok én. Pedig jól tudom: végül abba a verembe hull, amit saját magának és valahány magamfajta igazmondó. (Szünet után.) Látom, a fehérvári dis-

putációnkat új címlappal s bővített előszóval adta ki. Rosszakarói azzal vádolják majd, hogy csak nyereségvágyból hagyta el régi vallását. Meghallotta az idők szavát. Hát a magyar Midász nem Kálvin követője immár? Többé nem Mélius barátja?

Blandrata György! Barátom, aranykor köszöntött ránk. Fölragyogott valami, mint a sötétben kigyúlt csillag. Holnap talán egész Erdély vallásunkra tér. (Lelkesen.) Menjünk barátom, mint Isten regősei, akik semmi jutalmat nem várnak – csak hogy a jó emberek körük gyűljenek. Ne féljünk! (Nevet.) Tegyenek töviskoronát a fejünkre. Adjának kezünkbe nádjogart. Köpdössenek össze. Én mondom: trón vár ránk az Atya jobbán. Akik kövel dobálnak meg és a föld hatalmasai, örülni fognak ha ott majd lábunkhoz ülhetnek. Mióta Tordán kimondtuk: minden prédikátor szabadon, meggyőződése szerint hirdetheti az evangéliumot, úgy vagyok, mint az új reggelre ébredő madár, mely a virradattal elfelejti a tegnapot. Menjünk! Krisztus vére puhára áztatta a göröngyöt lábunk előtt. A világ a hamarosan elkövetkező végső ítéletre vár. A meghomályosult napnak, holdnak, csillagoknak porrá kell lenniük: s az elmúltak után új világ támad. Mert a régi, mind a földön, mind a paradicsomban a tisztátalan lélektől megfertőztetett. Még az Istenek angyalaiban is találtatott bűn és vétek. Mikor, ha nem most? Istenről töprenkedik ma a porszem is. Minden, ami él, ami van a csillagok égboltja alatt. Egész Erdély megmozdult. Akikre felnéztünk, megcsaltak minket. Akikre üdvösségünket bíztuk, tévútra vezettek. Most az Úr más hadnagyokat szólít... A legszentebb harcra hívott el. Igéje mellett általunk akarja megtartani az útról letérteket. A Biblia hét pecséttel lezárt, elhozni vágyott istenországa fog most megnyílni nekünk. Barátom! Sok mindent köszönhetek neked. Mindenekelőtt Szervét Mihályt köszönöm. Szervéttel másodsor születtem meg. Addig minden hitvitát el kellett volna vesztenem. Illett rám, amit kiáltoztak: az Arius neve. Vítették is a hírt, hogy Kolozsváron kitojta a vipera, mint skorpiótojást, az ókori háromságtagadók tudományát.

(Szünet után.) Emlékszem, amikor először találkoztunk... Jól megnéztem az előkelő családból való piemontei Giorgio Blandratát... Királynők, királyok orvosát. Az új hit első hírhozóját Erdélyben. Bizony, gyanakodtam. Megfordult a fejemben: talán a hit mennyei ügyekben utazó kalmárainak egyike ez is... Aki után Kálvin szimatolozik. Azt beszélték, szülőházában is jótéteménynek számított fát adni a máglyához, amelyen jelképesen megégettek. Ha a mi János Zsigmondunk nincs, bilincsbe verve hurcolnak haza. Menjünk barátom, ha azt kiáltoznánk is, hogy bolondok vagyunk. Ha senki nem hallgatna is ránk, prédikáljunk a kóbor kutyáknak, a szöcskéknak, a madaraknak a pusztán. Holnap a kiváló prédikatori képességekkel megáldott Mélius Péterrel szemben is győzni fogunk. Kifogy szavaiból. Vergődni fog, mint a lépbe ragadt madár... Ha kell, az Ó- és Újszövetség valamennyi tanúbizonyosságát föl-sorakoztatom. A Szentírás megfelelő részét fogom hely és szöveg szerint emlékezetből idézni nekik valahány ellenvetésükre. Értem én sokak búsulását a mostani háborúságok miatt: de ördögi mesterei munkálkodnak a kezdetektől nagy buzgalommal közöttünk. Csodáik és erejük által félre vezetnek; elhitetik a népet. Bár irtózunk tőlük, mégis sokakat megszedítenek áltatásukkal. A sátán hatalmas nagy! Isten helyének méltóságára törekszik. Nyomorult szolgálóinak a képzelet végső határait érinti merészsége. Előbb megfélemlítenek, majd az igazságot elhomályosítják. Nyilvánvaló hazugságról hitetik el, hogy jó. A végtelenségig ismétlik jelszavaikat. Egy percre sem hagynak nyugtot. Gonosz kísértésük örökös és nem múlik el; mivel jól látják ők is: a végtelenségnek azon porszemén túl, amit nagyok hitt tudományunk, eszünk átfogni képes, minden sötétségben marad. (Szünet után.) Gyűlölöm én is a perlekedést Isten ügyében; de nem állhatok meg féltőn, ha beleengedtem magam ebbe a labirintusba. Jobb megpróbálni a hitet és az írásokban való ellenkezést jól észbe venni, most tusakodni azokkal, mint később lelkiismeretünkben megbotránkozni. Túl sok titkos tant rejtettünk már a csillogó mesébe. Eleget merengtünk a Jelenések könyvén, a titkok felett. Könyvem igéjével, gyertyám lángjával nem félemlíthetem meg a föld hatalmasait. Nem fogok elbújni a világ elől. Sündisznóként begubózva. Az ember maradjon ember. A báránnyá üdvözülés: a tehetetlenség, a szájalmasság megdicsőülése. Kiszáraszt engem, sorvasztja csontjaimat, agyvelőmet az üres égi manna: a mennyei kenyér, mely a képzelet kovászán dagadt. Krisztus és az apostolok ellen is azt acsarkodták, hogy a békeség és az egyenesség megrontói. A mostani időkben is így tesznek azok,

akik azt kívánják, hunyjuk be szemünket, semmit se lássunk. Mondjon ellent bár az egész világ, zúgolódhatnak és káromolhatnak ellenfeleim: nem kell a bálvány tömjénes temploma, semmiféle szemfényvesztő palást... Nyilat lövök a szarvasra! Igen, azt! Mert futnia kell annak fürgé lábakkal; az örömhírt vinni, a vigaszt az embereknek... de csak áll. Terebélyes agancsát nézi a víz tükrében. Kincseben gyönyörködik, amire érdemtelenné vált.

Wittenbergben, Melanchton lábainál, még ifjú deák koromban, egy napon a falhoz vágtam a Bibliát. Úgy igaz: sohasem tudtam fékezni hevességet. Istenem leszel én Uram, mondtam, vagy nem lesz énnekem istenem. Előttem egyformán gondoskodsz Te minden teremtményedről... A mi föl-szabdalt, szegény országunkról éppúgy, mint mások országáról. Minden népnek elküldted te kiválasztottjaidat. Szent királyainkban, legnagyobbjainkban nekünk éppen úgy, mint másoknak. Szavaidat kiforgatták. Igazságodat

meghamisították. Segíts, hogy egyszer már véget vethessünk gonoszságaiknak, mindenható Isten; különben hamuvá, üszökké átkozlak tüzes lángoszlopodban. Én nem tűrök a lelke körül is rácsot. A bordák rácsait sem! A tűzben égjenek inkább: a máglya tüzén.

A magyar, a latin, a német nyelv mellett nem azért szereztem jártasságot a héber nyelvben is, hogy kiforgassam a Biblia szavait; ahogy kiforgatják s el-lenem fordítják ellenfeleim az én szavaimat. Kígyót, békát, sátáni szolgaságot kiáltoznak rám. Ördögboroda vagyok. A varga fia. Pokol által felbújtott ördögös gazfickó. Sokan talán még azt is el-hiszik, hogy szarvaink vannak. S hogy keresztelőkhoz vért használnak. Ha szólnak hozzánk, sehonnai istennek mondják a mi Krisztusunkat, billogos istennek a keresztalál sebei miatt. Törökösséggel vádolnak; hogy vallásunkkal Mohamednek készítünk utat. Ránk

fogják: zsidózók vagyunk. Mindent megpróbálnának a vesztünkre.

Leraknám ezt a nagy terhet magamról, csak megszabadíthatnám a lelkiismeretemet. Örökké kárhozthatni fogom magam vak bizakodásomért. A halál torkába dobtalak, Alvinczi György. Feláldoztalak. Túl messze küldtelek: távol Erdélytől. Távol tőlünk. Veresmarti Illés! Jézus Krisztus nevében halalos ítéletet hozó szájalmas gyilkosok! Hát a Sátán fiait küldtük mi közeték? Az érvek helyett a magisztrátus kardjához, erőszakhoz folyamodtatok. Nagyharsányban rátámadtatok hittársainkra. A szegény Alvinczit Buda török urának kezére juttattátok. Nem átalottátok halálát kívánni még azon az áron is, hogy a kivégzésért magas vérdíjat fizettetek. Hallottuk, Illés pap, csak kevesen múlt, hogy a ti lemeszárlásokatok is véghez nem viték... Hogy drága ajándékokat adatok nyomorult életekért, s igen tiszteletre méltó és kegyes férfiak közbenjárására volt szükség. Nekünk is, Isten látja, Alvinczi ártatlan véréért elég okunk lett volna eljárunk gyilkosainak megbüntetéséért. Itt van kezemben a hatalmas császárnak kék arab betűkkel írt levele, melyben bennünket arra indít. De mi azt nem akartuk. Magyar ember idegen úrhoz nem viszi pörét. Gyűlölséges vétek az. Felségárulás.

(A levelet összegyűri.) Azért ne gondold, Illés pap, hogy olyan könnyen mehatsz el Alvinczi halála mellett. Nem feledkezik el Isten az igaz vérről, az ártatlanok nyomorúságáról. Szegény Alvinczi barátom! Miért nem futottál el te is? Vadászó farkasfélék közt nincs más: futni kell, inaszakadtan futni, amerre lehet... Vagy járultál volna büntudatot mutatva eléjük. A meg nem tett vétket kellett volna megvallanod. A nem-bűnt bűnödnek állítanod, csakhogy megszabadulj. De tudom: a magad fajta Alvincziak nem futnak el. Nem választják soha a szégyent. Szánlak, Veresmarti Illés! Hamar kétségbeesnek és bolondot cselekednek, akiket hitük dolgában gyötrelmek kínoznak. Epédet kifakasztották. Bosszúdat nem kerülték el. (Kiáltva.) Tévelyodott fiát sem dobja el a jó anya, hanem minden módon igyekszik meggyógyítani. Ugyanezt kellene tennetek nektek is tiszteteknél fogva, az isteni ige parancsa szerint. Cso-dálkozunk a mi ellenfeleink kegyetlenségén; Tüzet, vasat kívánnak ellenünk alkalmazni. Máglyát. Akasztófát. Holott, ha még tévedtünk volna is, anya módján kellene minket ápolniuk, gyógyítaniuk... Mert mit használnak azzal, ha minket ariánusoknak, vagy bárminek neveznek is? Isten igéjével győzzenek meg minket; ne karddal és gyalázkodással.

(A gyulafehérvári dóm harangja szól.)

(Folytatás következő számunkban)

Lapok, folyóiratok, közlönyök, évkönyvek, naptárak stb. unitárius írói Magyarországon

- AGLÁJA: Kelemen Lajos.
ARANYOSVIDÉK: Gyallay Pap Domokos.
ARCHEOLÓGIAI ÉRTESÍTŐ: Supka Géza.
ÁLLATTANI KÖZLEMÉNYEK: Gelei Gábor.
BRASSÓI FÜZETEK: Tatár József.
BUDAPESTI HÍRLAP: Bedő Béla.
BUDAPESTI NAPLÓ: Bedő Béla.
BUDAPESTI SZEMLE: Supka Géza.
CSALÁDTÖRTÉNETI FÜZETEK: Barabás István.
CSÁNGÓ NAPTÁR: Gyallay Pap Domokos.
CSONGRÁD MEGYEI HÍRLAP: Osváth Béla.
DÉLMAGYARORSZÁG: Osváth Béla.
EGYETEMES PHIL. KÖZL.: Botár Imre
ELLENZÉK: Gyallay Pap Domokos.
ELŐRE: Szent-Iványi Sándor.
ERDÉLYI GAZDA: Fekete Lajos.
ERDÉLYI ÍRÓK ÉS MŰVÉSZEK ALMANACHJA: Éjszaki Károly.
ERDÉLYI LAPOK: Orbók Attila.
ERDÉLYI MÚZEUM: Kelemen Lajos, László Gyula.
ERDÉSZETI KÍSÉRLETEK: Fekete Lajos.
ERDÉSZETI LAPOK: Bedő Albert, Fekete Lajos, Gyallay Pap Domokos.
ETHNOGRAPHIA: Gál Kálmán.
ÉLET: Bedő Béla.
ÉLET ÉS IRODALOM: Osváth Béla.
ÉN ÚJSÁGOM: Péterfy Tamás.
FALVAK NÉPE: László Gyula.
FŐVÁROSI LAPOK: Éjszaki Károly.
FÜGGETLENSÉG: Borbély Andor.
GAZDASÁGI LAPOK: Fekete Lajos.
GUTTENBERG NAGY LEXIKON: Csiki Gábor.
HÍRADÓ: Fekete Lajos.
HITEL: Kelemen Miklós, László Gyula.
HUNNIA: Tatár József.
HUSZADIK SZÁZAD: Ormos Ede.
IRODALOMTÖRTÉNET: Osváth Béla.
JEL+IGE: Balácsi László, Kelemen Miklós.
JOGTUDOMÁNYI KÖZLÖNY: Ormos Ede.
JÓ PAJTÁS: Bedő Béla.
KAPU: Tatár József.
KARIKÁS: Ormos Ede.
KERESZTÉNY MAGVETŐ: Buzogány Áron, Derzsi Károly, Éjszaki Károly,
Husztí János, Józán Miklós, Szent-Iványi Sándor.
KÉVEKÖTÉS: Borbély Andor.
K. I. D. SZ.: Kelemen Miklós.
KISDEDNEVELŐK LAPJA: Gál Kálmán.
KORTÁRS: Osváth Béla, Sánta Ferenc.
KORUNK: Buzogány Áron.
KOSZORÚ: Éjszaki Károly.
KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY: Buzogány Áron.
KÉPES CSALÁDI LAP: Péterfy Tamás.
LANTOS MAGAZIN: Supka Géza.
LITERATURA: Orbók Attila, Supka Géza.
MAGYAR CSALÁD: Péterfy Tamás.
MAGYAR EGYHÁZTÖRTÉNETI VÁZLATOK: Kelemen Miklós.
MAGYAR FELSŐOKTATÁS: Kelemen Miklós.
MAGYAR FIGARO: Ormos Ede.
MAGYAR FÓRUM: Tatár József.
MAGYAR KÖZTÁRSASÁG: Ormos Ede.
MAGYAR NEMZET: Tatár József.
MAGYAR NŐK LAPJA: Tatár József.
MAGYAR RENDŐR: Ágoston József.
MAGYARORSZÁG: Bedő Béla.
MAGYARSÁG: Borbély Andor.
MAKÓI HÍRLAP: Ormos Ede.
NEMZETI NŐNEVELÉS: Buzogány Anna, Buzogány Áron.
NEMZETI TÁRSALKODÓ: Kelemen Lajos.
NÉPNEVELŐK LAPJA: Buzogány Anna.
NÉPTANÍTÓK LAPJA: Buzogány Áron, Gál Kálmán, József Dezső.
NÉPSZERŰ EGÉSZSÉGTAN: Barabás József.
OTTHON: Éjszaki Károly.
ORSZÁG-VILÁG: Éjszaki Károly.
ORVOSI HETILAP: Filep Aladár.
ORVOSKÉPZÉS: Filep Aladár.
ORVOSOK LAPJA: Filep Aladár.
ŐSERŐ: Ágoston József.
PAPNEVELŐ INTÉZET ÉRTESÍTŐJE: Abrudbányai János.
PÁSZTORTÚZ: Gyallay Pap Domokos, László Gyula, Orbók Attila, Szent-Iványi Sándor.
PEDAGÓGIAI PLUTARCH: Orbók Mór.
PEDAGÓGIAI ZSEBNAPTÁR: Orbók Mór.
PESTER LLOYD: Bedő Béla.
PESTI NAPLÓ: Ormos Ede.
PESTI VIGADÓ: Buzogány Áron.
REMÉNY: Botár János.
TANULÓK LAPJA: Gál Kálmán.
TELEKKÖNYV: Barabás István.
TEMESVÁRI NAPLÓ: Ormos Ede.
TERMÉSZET: Nadler Herbert.
TISZATÁJ: Osváth Béla
TÖRTÉNELMI TÁR: Odeschali Arthur.
TURISTA KÖZLÖNY: József Dezső.
SZÁZADOK: László Gyula, Odeschali Artur.
SZEGEDI JOGÁSZLAPOK: Ormos Ede.
SZÉKELYSÉG: Gyallay Pap Domokos, József Dezső, Orbók Attila.
SZÉPIRODALMI KÖZLÖNY: Éjszaki Károly.
SZÉPLITERATURAI AJÁNDÉK: Kelemen Lajos.
SZÍNHÁZTÖRTÉNETI ÉRTESÍTŐ: Osváth Béla.
TORDAI EMKE EMLÉKKÖNYV: Borbély Sándor.
ÚJ ÍRÁS: Sánta Ferenc.
ÚJ NEMZEDÉK: Borbély Andor.
ÚJSÁG: Borbély Andor.
ÚJVILÁG: Bedő Béla.
ÚJ SZÁNTÁS: Osváth Béla.
URÁNIA: József Dezső, Kelemen Lajos.
VALÓSÁG: Osváth Béla.
VÁSÁRHELY ÉS VIDÉKE: Ormos Ede.
VÁSÁRHELYI SZÓ: Osváth Béla.
VIDÉKI KÖLTŐK ALBUMA: Péterfy Tamás.
VIHARSAROK: Osváth Béla.
VILÁGOSSÁG: Supka Géza.
UNITÁRIUS EGYHÁZ: Abrudbányai János, Borbély Sándor, Csiki Gábor, Gálffy Ferenc.
UNITÁRIUS ÉLET: ifj. Bartók Béla, dr. Ferencz József, Husztí János, Kelemen Miklós, László Gyula, Nyiredy Szabolcs, Szász János.
UNITÁRIUS KIS KÖNYVTÁR: Derzsi Károly.
UNITÁRIUS ÉVKÖNYV: Bíró Lajos, Csiki Gábor.
UNITÁRIUS ÉRTESÍTŐ: Ágoston József, Bíró Lajos, Borbély Andor, Botár Imre, Buzogány Anna, Csiki Gábor, Enyedi Róbertné, dr. Ferencz József, Hajdú Henrik, Józán Miklós, Rubin Péter, Veress Pál, Zsakó István.
UNITÁRIUS KÖZLÖNY: Bedő Albert, Borbély Sándor, Szent-Iványi Sándor.
UNITÁRIUS NAPTÁR: Abrudbányai János, Austerlitz Vilmos.

Kelemen Miklós

Akik előttünk jártak...

Fodor József

(1898. április 22–1973. október 7.)

Az unitárius költőkről indított sorozatban ezúttal egy olyan atyánkfia emlékét idézzük, aki három évtizeddel ezelőtt a hazai költők reflektorfényében tündökölt, de csak nagyon kevesen tudták, hogy erdélyi származású és Unitárius Egyházunknak tagja volt. Ez a költő Fodor József.

Fodor József költői működésének ideje a két világháború és annak gyászos következményeinek idejére esett. Mivel e következményeknek egyik áldozata Egyházunk lett, érthető, hogy a létért való küzdelemben a költészettel nemigen tudott foglalkozni. Ezért kerülte el figyelmünket az a Fodor József, akit 1923-ban Tóth Árpád így mutatott be: „A legnagyobb magyar tehetségek egyikének ígérkezik. Erős, dús fantázia, folyton hevülő nagy szenvedély, természeti képek ritka mélységű átélése jellemzi mindensorát. Valamely sajátos, barokk pompa és zsúfoltság jelentkezik benne, melynek az első magyar képviselője.” Verseit olvasva, József Attila ezt írja nővérének: „Van egy Valaki, akivel érdemes felvenni a nemes versenyt, különben az a Valaki nagy súlyával belém fojtja a szót.” (Kispéter András: Fodor Józsefről. Klny az Irodalomtörténet 1977. 3. számából.)

Ez a költő az említett erdélyi származású, unitárius Fodor József

Életrajzírói nyomán tudjuk, hogy Nagyilondán született katonai családban. Apja, Lőrinc földbirtokos, hivatásos katona, anyja Bereczkay Polixéna volt. Édesanyja korai elhalálózásával (1903) nagyanyja, Bereczkay Péterné sz. Préda Ida nevelte. Tízéves kora óta a tordai Unitárius Gimnáziumban tanult. Itt szerzett 1916-ban érettségi bizonyítványt. Apja halála után az iskolából kimaradva a nagybuni jegyzőségen írnokként dolgozott, majd a hadi érettségi letétele után bevonult Besztercére, honnét Kolozsvárra került a tartalék zászlóaljhoz. Mivel önként jelentkezett frontszolgálatra, az isonzói frontra vittek, ahol 1917-ben megsebesült. 1918-ban, mint zászlós, a székely hadosztályhoz vonult be. 1921-ben hadnagyi ranggal szerelt le.

Civil pályafutását a Pesti Hírlapnál kezdte. Később költő és újságíróként az Estnek, a Pesti Naplónak, a Nyugatnak, az Új Időknek, a Világosságnak, a Népszavának, az Újságnak és a Független Magyarországnak volt munkatársa.

Tagja volt az Irodalmi Tanács és az Élet és Irodalom szerkesztő bizottságának.

Hivatalos úton megfordult a Szovjetunióban, Olaszországban, Németországban, Bulgáriában és Romániában.

Természetrajongóként bebarangolta a Rózsadombot, Lágymányost és a Gellért-hegyet. Goda Gábor szerint e barangolásai alatt születtek versei.

Gazdag tollú verselőként húsz kötet verse látott napvilágot. Ezek: Lihegő erdők (1927), Falevelekre írd! (1930), Útőhang (1936), Összhang nélkül (1938), Jelenések éve (1940), Összes versei (1942), Mérlegen (1945), Májusi kórus (1945), Ember és hang (1947), Boldog zendülés (1949), Idők útján (1958), Országutak énekei (1960), Emberiség tanúja (1962), Magam nyomában (1965), Énekek napközben (1966), Teremtő nyugtalanság (1968), Nagy szelekben (1971), Végtelen menet (1973), Egy Planta énekei és más versek (1974), Tarts még ragyogás! (1978).

Írt még visszaemlékezéseket, cikkeket és tanulmányokat az alábbi címeken: A történelem sodrában (1961), Emlékek a hős korszakból (1964), Emberek és az állomások (1969), Felkavart világ (1972), Egy költészet története (1975).

Ismert műfordító is volt. A magyar irodalmat főként az angol líra gazdagságával gyarapította. Fordított németből is, de ültetett át magyar nyelvre szovjet és jugoszláv költőket is.

Az irodalomtörténet szerint Fodor József a helyüket nemelő, talajvesztett írók bizonytalan és kilátástalan életérzésének kifejezésre juttatásával emelkedett kortársai fölé. Amint Kispéter András írta, költészete nem váltott ki szenvedélyes vitákat. Pályafutása kezdetétől a végéig csak ígéret maradt.

A költészetben Ady utánzójaként jelentkezett, de hamar az önállóság útjára lépett. Nem volt népies költő, de nem volt szürrealista sem. Költészete tükre volt a gazdag képalkotásnak. Versei felszínre törő vallomások voltak: ítélet önmagáról és a világról.

Érzésvilágát szenvedély, gyűlölet, harag, hit és áhítat jellemezte. Nyelv- és képlátása páratlan erejű volt. Barabás Tibor szerint hitt az értelem, a jóság és a szabadság minden zsarnoksággal lészámoló erejében. Ars poeticáját így fogalmazta meg: „Élni, hatni és küzdeni az emberiség javára.”

Fodor József költészete nem volt mentes a negatív bírálatól sem. Versei Kispéter András szerint sokszor érthetetlenek, ezért kulturális ismereteket igényeltek. Forgács Antal szerint egy-egy verse képlabirintus, hasonlatai fülldetek, képei diszharmonikusak voltak. Verseiből hiányzott a szelektáló képesség, ezért azok közhelyszerűek, túlbeszéltek és szétfolyóak voltak.

A negatív bírálatok ellenére is igazi közéleti költő volt. Kispéter András – az említett negatív bírálat ellenére is – Fodor hazájának a kultúrát, a szépséget és a művészetet tekintette. Vas István szerint történelmi és társadalmi ítéletében meglepően józan volt. Nem politizált. Bár föllépett a fasizmus ellen, de nem értett egyet a dogmatikus irodalompolitikával sem. Nincsenek vallásos tárgyú versei, de költészetéből nem hiányzott az Isten ítéletére apelláló önmagával való számvetés sem.

Fodor József költői nagyságáról kitüntetései tanúskodtak. Verseiért 1934-ben Baumgarten-díjjal jutalmazták. 1959-ben a Munka Vörös Zászló Érdemrendjével és 1970-ben a Munka Érdemrend aranyfokozatával ismerték el nagyságát.

Mint magánemberről följegyezték, hogy jól alkalmazkodott az élet adta lehetőségekhez. Házassága azonban kevésbé volt szerencsés. Háromszor nősült. Első felesége Mayer Illus, a második Donát Klára, a harmadik dr. Sikó Zsuzsa orvos volt. Gyermekai nem voltak. Harmadik felesége előző házasságából származó gyermekeit nevelgette.

Bár gyermekkorában unitárius környezetben nőtt fel, és a tordai Unitárius Gimnáziumban is egyházas nevelést kapott, a katonaság, majd a politika alakulása folytán nem tartotta szükségesnek az egyházi életben való részvételt. Azonban a Farkasréti temetőben az Unitárius Egyház szertartásával helyezték örök nyugalomra. Temető lelkésze Huszti János volt.

Kelemen Miklós

Fodor József versei

A magyarral az emberért

Ezernyolcszáznegyvennyolc napjait
Éljük megint; gyökerén támadott
Fajták kemény rugaskodását, kényszerű
És ádáz szövetségét a pártoknak: a vészben
Egy-erők konok, elszánt dacát: szent harcot és
Hósi vállalást!

Haza! nem voltam olcsó
Prófétád soha! s kényes szívem
A Világgal kacérkodott, egy emberiség
Rendjével, túl a parány érdekek,
Elválasztó színek határán: Az Ember
Először – mondtam – s azután
A fajta. Oh fényes, szép, nagy, időtlen
Álom! Oh közelebb tekintet, be magas
Lettél! Eszme! Mióta beléd
Ágyalva látom maradék szabadság
Árva végvárát, a szerényen is szabadot: és
Benned az Embert!

Európa hős védnöke, török és tatár
Ellen utolsó láng! Hős csapatok
Szülője, emelt karu! nagy lélek;
Szív! Földedre ütni bús
Daccal: ez a nagy ma! hős
Magyarságunk akarni: a szabadság!

Félelmetesen dobog az idő
S a kényszer és a létparancs utolsó
Hívása hí: messzi vitt seregeid,
Szavaid, álmaid hozd, költő,
Vissza! Anyád sikolya szól! A rög
Reszket. A nyelv sír. Mi volt, ne kérdd!
De szabad szíved szabad
Jövőjéért küzdj: S ki avval egyet
Jelent ma bús-hős-összeforradón:
A Magyarral – az Emberért!

Magamhoz

Hívó időkből itt maradt,
Zordon régiek utódja:
Ember! el ne hagyj magad.

Ember, aki e testben
Jársz, azzal, mit magadba foglalsz,
Forrsz, s a külső világgal szemben
Érzed az akaratokat
Magadban, függetlenül és ellenkezően
Mindennel, mert nem alkuvó a te
Világod! el ne hagyj magad.

El ne hagyj magad, te, testbe zárt
Szikrája a mindenségnek,
Sohsem zsibbadó, igazi,
Ki burkodat a jobbért úgy téped
S alakítod magad mására,

Mint a káoszt a kiserkent első tudat
Maga körül formálta, erőlködően –
S így tennél te a világgal is!
Ember, el ne hagyj magad.

Ellensúlyozva és lebegve,
Lenyomva és magadtól nehezen,
Nagy dús te! Kivált ez őszön, ezen:
Midőn a lombok kifakadtak,
Mint újmódi pillés virágok,
Tarkán és irtózatosan
Fúvó jégszele közt a szenvedélynek –
S meghalt csillagok csörögnek
Tetején száz eszmevilág-égnék
S a nemesnek szívéből vér szakad!
Ember, el ne hagyj magad.

Míg a kezed nyúl és tapogat,
Míg magadban érzed biztosan
A nyüzsgő, lázas, alakító kínokat,
Kínlódj, vergődj és zavarogj!
Mint a tűzben elégett mártírok –
S ki tudja, tán vérvő, utolsó szavad
Lesz a világba dobott, első
Káoszt bontó, erjesztő –
(S mint te alakítottad testedet:)
A világot úgy megmásító öntudat!
Ember, el ne hagyj magad.

Válogass ki engem magamból

Válogass ki engem magamból,
Nyúlj szétnyitott tenyerekkel belém,
Hüvelyezd ki az én életemet
Valaki: ki tudod, ki vagyok én,
Valaki, ki dolgaim búzáját
Látod s ujjaid közt szétpergeted:
Oh, Magtisztító, jöjj lelkembe,
Te, igaz, kegyetlen önszeretet.

Nyúlj belém, kinyújtott ujjakkal
És minden részvétől szabadon,
Kinyitom csépelt magvas csűrjeim
S csépletlen súlyosodó asztagom:
Én nem tudom, mit termett ez a föld,
Bérlő vagyok itt s nem igaztudó –
És ki tudja, e nagy parlagból
Mi az igazi és mi a jó?

Bőséges kedvben azt kívánnám:
Itt e gyümölcs, vedd és gazdagodj,
Oh, önszeretet; – de minden magot,
Ha nem igazi: a szélbe dobj!
Légy hálás kedvű és kényeskedő
S lisztelen burok, gyomos kaszat
Ne csábítsa, se túlos kívánás
Hüvelyező okos ujjadat.

Unitárius portrék

Az igazság globalizációja

A fundamentalizmusról, a fenyegetettségről és az „amerikai materializmusról”

Bristolban, Virginiában született, Utah államban nőtt fel. Keresztény kultúrmisszióra készül gyerekkorától. Svájci teológiai tanulmányai alatt ébred rá, hogy nem a térítés, hanem a megértés a célja. Eddigi életéből negyven évet fordított Ázsia nyelveinek és vallásainak megismerésére. Tibet, Nepál, Japán és India után a szíve a világnak erre a tájékára is elvezette. A hátságja belésébe varrva vitt ki a diktatúra által tiltott teológiai írásokat és tanúvallomásokat Erdélyből Nyugatra. Indiában és Erdélyben az ósnyomtatványok, veszélyeztetett kéziratok megőrzésére új, digitális módszert vezetett be, amelyet Indiában kormányprogram szintjére emeltek.

Mindez csak egy része George Williams tevékenységi körének, hiszen évtizedek óta dolgozik a vallások közötti párbeszédért. Filmjei, könyvei által közvetítette például a buddhista és a sinto vallásfelfogást a nyugati világ számára.

– Ez is a hídépítés egyik módja – kezdi a beszélgetést.

– *Honnan ered elhivatottsága?*

– Amerikai konzervatív-keresztény családban nőttem fel, ahol az élet minden lényeges cselekedete a vallás körül forgott. Óseim Nagy-Britanniából vándoroltak át az Újvilágba, édesapám és édesanyám is lelkész volt.

– *Miért éppen a keleti vallások vonzották?*

– Ázsia a vallásos kultúrák elképesztően gazdag tárháza, nagyon nehéz nyelvekkel, összetett mitológiával. De talán azért is, mert mindez az amerikai gondolkodástól olyan távoli.

– *Milyen szerepet tölt be a vallás és a vallásos életforma jelenleg Amerikában?*

– Az amerikai protestantizmusnak van egy olyan aspektusa, amely megtartó és pragmatikus. Az úgynevezett amerikai gyakorlatiasság szintén a protestáns vallás szelleméből nőtt ki. De létezik a protestantizmusnak egy forradalmi előremutató oldala is. Ez utóbbi nem a felforgatást jelenti, hanem azokat a törekvéseket, amelyek által jobbak lehetünk. Sajnos ezt a tiszta hangot igen könnyű erővel elfojtani.

– *Merre tartanak a világ nagy vallásai?*

– A XXI. századot tekintve a fundamentalista törekvések előretörését figyelhetjük meg. Ám legyen szó a tiszta kereszténységről, az iszlámról vagy a budd-

A múlt számunkban közöltük a Gellérd Judittal készített beszélgetést. Ebben a számunkban a férjével, George Williams-sal készített beszélgetést olvashatják.

George Williams vallástörténész. Doktorátusát az iowai Egyetemen szerezte 1972-ben, India modern vallásainak témájában. Professzori pályája nagy részét a Kaliforniai Állami Egyetemen töltötte. Számos filmet készített Japán vallási mozgalmairól. Ázsiai, európai és amerikai egyetemeken adott elő. A Berkeley Starr King unitárius teológia és a kolozsvári protestáns teológiai intézet díszdoktora. Több amerikai tudományos szervezetben töltött be vezető szerepet. A pécsi és szegedi egyetemeken az addigi felekezeti oktatás alternatívájaként bevezeti a vallások akadémiai oktatását. Utóbb fejezte be a hindu mitológiáról szóló kézikönyvét.

hizmusról, a gond az, hogy ki-rekesztőek. Továbbá, hogy ezek a vallások önmaguk túlélése érdekében a béke vallásából az erőszakos megmaradás törvényeit követő vallásokká váltak. És a militáns fundamentalizmus az, amely a békétlenséget segíti elő, bármilyen vallásról legyen szó. Ám korunknak van egy ezzel ellentétes folyamata: a különböző vallások közötti együttműködés és párbeszéd kibontakozása.

– *Tudományos téren nyilván könnyebb ezeket a szálakat összekötni, gondolok itt a kutatók párbeszédére vagy nemzetközi konferenciákra. De hogyan történhet ez a hétköznapokban?*

– Visszaidézném egy meghatározó élményemet. Nepálban találkoztam egy jezsuita szerzetes tanárral, aki olyan szinten és mélységben gyakorolta a buddhizmust, mint a keresztény hitét. Harminc éve ez még különlegességnek számított, ma már nem az, hogy két különböző vallásban hisznek.

– *Miből ered ez a lelki és szellemi igény?*

– Abból a felismerésből, miszerint ahhoz, hogy egy vallás értékes legyen, nem kell másokat kizárónak lennie. Igaz az is,

hogy az egyházak mint szervezetek nyilván nem nézik jó szemmel az említett jelenséget.

– *Nem kevés türelmetlenséget tapasztalni a politikában is egymás vallásai iránt, amelyek aztán a különböző földrészekben kirobbant vagy kirobbantott háborúkban brutális módon nyilvánulnak meg, áldozatai pedig gyakran ártatlan emberek.*

– Ha emberek csoportjai vallási alapon egymást gyűlölik, vagy egymás ellen fordulnak, akkor bármilyen irányzatról van szó, eltérnek azoktól az eszméktől, amelyek hitük lényegét és értelmét adják. Az a vallás, amely nem képes felülemelkedni a gyűlöleten, nem szolgál, hanem csak eszköze egy tőle idegen törekvésnek.

– *Mennyire ismerik fel a hívó emberek a manipuláció veszélyét?*

– Egyre többen vágnak egy szerető, befogadó, a bizalmat megszolgált lelki közösség után, ahol spirituálisan, egyéni módon kibontakozhatnak. Egyúttal az ilyen vallási közösségek a zálogát jelentik annak, hogy kulturális és szellemi hagyományukat megőrizhetik.

– Kelet-Közép-Európában milyen tapasztalatokat szerzett a vallás óvó, megtartó erejéről?

– Amikor a Ceausescu-rezsim idején először jártam Romániában, megdöbbentett a kisebbségben élő magyar közösségek szomorúsága, kiszolgáltatottsága, dühe. Mindez a későbbiekben a különböző felekezetek összefogásává és erejévé vált, hogy nyelvüket és kultúrájukat megőrizzék. Ezt az erőt több tekintetben hasonlóan éreztem ahhoz, mint amit Tibetben tapasztaltam. Személyes életemben fordulatot jelentett, hogy az erdélyi unitárius közösségek megmaradását, építkezését szellemileg és anyagilag is segíthettem.

– Mi az, amit most errefelé annyira érdekesnek talál?

– Ez rendkívüli föld. És én egy rendkívüli társadalmi átalakulás idején érkeztem ide először. Ha ez nem így történik, lehet, hogy könyvtárakban dolgozó tudós maradok. De az USA–Ázsia–Magyarország és Erdély összefüggésében tapasztaltam, mit jelent igazából a globalizálódás.

– A Vallásszabadság Világszervezete (IARF), amelynek ön az egyik meghatározó egyénisége, a közelmúltban Budapesten tartotta konferenciáját. Százéves múltja tekinthető vissza. De képesek ezen túlmenően erőt felmutatni az erőszak, a terrorizmus ellen?

– A gondolatok cseréje békés eszköz, ám a hatása nem mérhető azonnal. De nagy lépés az is, hogy két évtizede a különböző nagy vallások közös szertartásokat rendeznek. Ezek az imaalkalmak nyilvánvalóan nem képesek a konkrét terrorista cselekmények megelőzésére, nem is ez a feladatuk. De azért úgy érezzük, valamelyest sikerült hozzájárulnunk a békésebb közhangulathoz, például Írországban.

– Mi a véleménye arról a 2001. szeptember 11-i New York-i tragédia utáni „keresztes háborús retorikáról”, amely szerint a megtorlás lényege a Jók harca a Gonosz ellen?

– A háborús vallás anakronisztikus, mert a civilizáció hódító és uralkodó korszakát idézi fel, nem pedig az egyetemes vallásosságból táplálkozik. Eszerint az uralkodó réteg istene elítéli az ellenfelet mint gonoszt, mert az igazságot a magáénak vallja, a háborúzó erőszakot pedig isteni engedéllyel gyakorolja, hiszen úgy véli, démonokkal áll szemben. Szeptember 11. tragédiája alkalmat adhatott volna Bush elnöknek és Amerikának arra, hogy a figyelmet a globális igazságosság kérdései felé fordítsa. A döbbenetben és a gyászban az emberek egymásra találtak, a különböző fajú és vallású emberek együtt imádkoztak. Ez volt az a nagy történelmi pillanat, amelyet a politikusoknak tovább kellett volna vinniük és gondolniuk.

– Milyen értelemben?

– A stratégiát nemcsak a háborús ellenlépések jelenthették volna. Szembe kellett volna nézni a föld népeinek összességét érintő problémákkal, a globalizálódás hátrányos hatásaival, veszélyeivel, és a harmadik évezredre tekintve felvázolni a békés fejlődés és önkorlátozás új gazdasági és társadalmi irányait. Felmérhetetlen jelentőségű lett volna mindannyiunk számára, ha ez megtörténik. Ehelyett Bush elnök vallási kategóriákban beszél Irak ellen, keresztes hadjáratot emleget anélkül, hogy ennek a történelmi háttérrel tisztában lenne. Mindez nemcsak további törésvonalakat okoz, hanem anakronisztikus.

– Az önállóan gondolkodó emberek hogyan vélekednek erről?

– Az amerikai nép ötven-ötven százalékban megosztott e kérdésben. Egyrészt egy olyan sokkot éltek át sa-

ját földjükön – a terrorizmus pusztítását –, amelyet eddig csak más országok ismertek és szenvedtek el évtizedek óta. Ez viszont a vezetőkben félelmet és túlreagálást váltott ki. Ugyanakkor a progresszív értelmiségieknek az a véleményük, hogy Amerika nem engedheti meg magának, hogy még több szegény országot az ellenségévé tegyen... Egyre több egyházi közösség látja ezt így. A jelek és cselekedetek szerint a kormánynak és egy szűk körnek viszont az ellenségkép fenntartása és a fegyveres támadások kiszélesítése az érdeke.

– Az utóbbiak támogatói mivel érvelnek?

– Azt mondják: ha nem értesz egyet az elnök politikájával, akkor nem vagy igazi hazafi. Ez veszélyes dolog. Hiszen aki más véleményen van, annak a kirekesztés veszélyével kell számolnia. De a megbélyegzés nem jó azért sem, mert általa megzavarják a haza iránti tiszta érzéseket.

– Azért a terrorizmust mégsem lehet emberbaráti módon kezelni.

– A terrorcselekményre adott eddigi válasz is csak súlyosbította azt, amiből mindez megszületett. Elmaradt a felismerés, hogy a ma végtelennek látszó ellentéteket csak a globális igazságosságra való törekvések támogatásával lehet feloldani.

– Mit ért globális igazságosságon?

– Megoldást kell találni a javak igazságos elosztására, világméretben és a mindennapi életben egyaránt. Itt van például az „amerikai materializmus”, a fogyasztás kényszeres növelése. Mindenből többet használunk fel, mint amennyire ténylegesen szükség lenne. Amikor ez szóba kerül, az a felelet: így szoktuk meg. Eközben a föld tartalékai kimerülőben vannak, és még nem tudjuk, miképpen gyógyítsuk az ökológiai egyensúlyban bekövetkezett ember által okozott károkat.

– Lehetséges ezen a civilizációs úton továbbhaladni?

– Változásnak kell bekövetkeznie. Nagyon közel van például az a társadalmi, gazdasági és kulturális káosz, amit a túlnépesedés jelent. India jelenleg csodálatos korszakát éli, erős középosztály, prosperitás és reménység jellemzi. De mint ottani tudós barátaim előrevetítik, harminc év múlva mindez össze fog omlani, hiszen kétrmilliárdan lesznek.

– Számos új „világmegváltó törekvés” próbálja magához kötni és kihasználni az embereket. Sokan el is fordulnak a hagyományos egyházi élettől és szervezetektől. Mi lehet a jövő?

– Sokan aggódnak a fundamentalista törekvések előretörése miatt, de – mint említettem – a különböző vallások közötti együttműködés szintén óriási mértékben erősödik. A megértés, a közös nyelv és a spirituális értékek iránti igény igen intenzív keleten és nyugaton egyaránt.

– Hallottam egy meghatározást: egyetemes lelki-ség. Nemigen tudom, mit jelent. Megmagyarázná?

– Növekvőben van az úgynevezett nem vallásos spiritualitás. Egy olyan vallás, amely egyház nélkül létezik. Szemléletében más vallások elismerését és tiszteletét jelenti, gyakorlati értelemben a globális igazságosságra törekszik, a föld tartalékait, azok elosztását, az emberi létezését illetően.

– Ha mindez már az ajtónkon kopogtatna, akkor is késő lenne.

– Ne sietessük az időt. A jövőbe tekintő lelki-ség általában egy-két évszázaddal előzi meg a korát.

Kormos Valéria

(Magyar Nemzet, 2002. augusztus 17.)

Egyházközségeink életéből

Budapesti Unitárius Egyházközség

Ha nosztalgiával gondolunk a nyári emlékekre, és ha emlékeinkben nem igazán tudunk szabadulni a tovatűnő nyári napok kellemes időtöltésétől, mégis jó visszajönni rendeltetési helyeinkre, ahonnan eltávoztunk, mert abban a reményben tesszük ezt, hogy itthon, a gyülekezeti élet keretében újra találkozhatunk azokkal, akik számunkra fontosak, akik részére elmondhatjuk merre jártunk, hogy éreztük magunkat a nyári szabadságunk ideje alatt. Ezért is volt jó részt venni a szeptember 1-én, vasárnap tartott istentiszteleten, amely megadta annak a lehetőségét, hogy itt találkozzunk újra azokkal, akiket hetek, hónapok óta nem láttunk. E vasárnapi istentiszteletünkön lelkészünk alkalmi beszédet mondott a „veni sancti” (iskolai évnnyitó) alkalmából. Új iskolai év, új valláserkölcsei nevelési időszak, amely ünnepélyes keretek között vette kezdetét, de amelynek sok megoldásra váró feladattal kell majd megbirkóznia a 2002–2003-as esztendőben. De hogy a legkisebbek előtt mindez rejtve legyen, ezért olyan hangulatot teremtettek hitoktatóink, hogy sem a kicsik, sem a nagyok számára ne legyünk ünneprontóak. Muszka Ibolya, vezető hitoktató köszöntő beszédet mondott a gyülekezeti tagok előtt, üdvözölve a legkisebbeket, majd nekik adta át a „szót”, a mikrofont, hogy verseikkel, dalaikkal köszöntsék az új iskolai évet és a jelenlevőket egyaránt.

Szeptember 2-án az egyházközség lelkésze részéről az M1 televízió két reggeli áhítatot rögzített, amelyet későbbi időpontokban (október 7. és november 24.) sugároz az M1 és M2 adása.

Szeptember 8-án, istentisztelet után az egyházközség megbízott gondnokával, Zoltán Csabával, egy presbiterével, Kríza Dániellel, a pestszentlőrinci lelkésznel, Szász Adriennel és Kászoni József lelkésszel a győri egyházközség konfirmációi ünnepélyén vettünk részt. Az egyházközség meghívásának eleget téve voltunk jelen az egyik legnagyobb rendezvényen, amelyet szeretetvendégség követett. Ebből az alkalomból került sor a konfirmációi szertartásra, melynek keretében öt fiatal unitárius tett hitet vallásáról és vállalt kötelezettséget a jövőre vonatkozóan arról, hogy hithűséggel és felelősséggel gyakorolja majd az őket megillető jogokat és köteleességeket. Jó alkalom volt találkozni az ország különböző részein élő, sőt az ország határain kívül élő unitáriusokkal, akikkel talán mindannyiunknak egy közös múltunk van, hogy a vallás-szabadság földjéről költöztünk választott lakóhelyeinkre. A lelkész házaspár és a gyülekezet vendégszeretetét megköszönve ezúton is hálás köszönetet mondunk kedves mindannyiunknak.

Egyházközségünk lelkésze *szeptember 11-én*, a délutáni órákban vett részt az Akadémián megtartott Magyar Új Atlanti Kezdeményezés rendezvényén, amelynek egyik előadója Orbán Viktor volt.

12-én délután, a parókián találkozott Kászoni József egyházközségi lelkész Nagy-Rébék Ferencel és Mester Évával, akik tavaly kötöttek házasságot, amelyet követően foglalták el helyüket Tallinban, Észtországban a nagykövetségen, ahol a házaspár megkezdte munkáját. Nagy-

Rébék Ferenc másodtitkári teendőket lát el, a felesége egy városi könyvtárban dolgozik. Egyházközségünkkel a fiatal házaspár a nagy távolság ellenére is kapcsolatot tart. Gratulálunk a kinevezéshez, mindkettőjük munkájához sok sikert kívánunk.

14-én délelőtt az egyházközség több tagja szentendrei Skanzenben találkozott egy ott tartott egész napi rendezvény keretében. A gyönyörű szép őszi nap csak fokozta a jó hangulatot, a kellemes időtöltést. A kora délutáni órákban indultunk vissza otthonainkba, azzal az érzéssel, amit így fogalmaz meg a zoltáríró: „Jó az atyafiaknak együtt lenni...”. Ha ehhez emberi okoskodással még hozzá akarunk tenni valamit, akkor csak ennyit mondhatunk: jó bizony!

17-én délután 6 órai kezdettel tartotta meg az egyházközség az őszi időszak első presbiteri ülését a gyülekezeti teremben, amelyen többek között olyan dolgokról beszéltek a jelenlevők, mint a gyülekezeti teremhez tartozó víz-esblokk felújításának a szükségessége, a konyha ajtajának cseréje, a szószék felújítási munkálatainak elvégzése és az ólomablakok megrendelésének kérdése.

18-án az M2 egy rövid homiliát rögzített lelkészünk előadásában, amelyet a másnapi délelőtti adás közvetített.

Szeptember 21-én, szombaton került sor a nyárbúcsúztató magyarkúti rendezvényeinkre, egész napos program keretében. Azt lehet mondani, hogy ez a szabadtéri programunk már önmagát szervezi. (Azért ennek a háttérben komoly szervezési munka áll.) Míg az eddigiekben a Nagy Ignác utcai templomunktól indultunk mikrobusszal, személygépkocsikkal, autóbusszal, az idén csupán három-négy személygépkocsi indult az épület elől a legszükségesebb felszereléssel, mint: alapélelmek, kihangosító rendszer, hangszerek. Mindazok, akik jelen voltak ezen a rendezvényen, személygépkocsikon vagy vonaton érkeztek Magyarkútra, illetve a verőcei állomásra, ahonnan személygépkocsikkal szállítottuk az ingatlanra, a vonaton érkezőket.

Megérkezésünket követően hozzáfogtunk az előkészítési munkálatokhoz, ami a lacikonyha felállítása volt első sorban, majd az önkormányzat által odaszállított székeket, asztalokat, padokat helyeztük el a képzeletbeli szentélyünkben, előkészítve ezáltal a szabadtéri istentiszteletet. Pontban 12 órakor, vagyis a déli harangszó megkondulásakor vette kezdetét az istentisztelet, amelynek vezetője, Kászoni József volt. Bibliát Brock Enikő olvasott, az alkalomszerű és modernnek hangzó homiliát pedig Szász Adrienne pestszentlőrinci lelkész mondta. A kántori teendők Vadady Attila énekvezér látta el. Az istentiszteletet követően került sor a debreceni Four Seasons énekegyüttes bemutatkozására. Nagy sikert arattak a lányok, akik egyforma könnyedséggel énekeltek 15–16 századi zenét, spirituálékat, vagy modern zenei feldolgozásokat. Fizetségük a lelkesedés és taps volt, az utóbbiból bőven kijutott számukra, oly annyira, hogy utójára elhangzott dalaikat újból el kellett énekelniük. Őket követte László Viktória

gimnazista, a BUE tagja, aki Barbra Streisand egy jól ismert dalát, illetve Vadady Attila kántor egy szerzeményét adta elő, szintén nagy sikerrel. A műsoros részt követően került sor a jól megérdemelt ebéd elfogyasztására, ami gulyáslevesből, flekkenből állt és igencsak ízletesnek bizonyult, mert az elkészített edeleiből nagyon kevés maradt. Ebéd után Muszka Ibolya és Bencze Margit hitoktatók a gyerekekkel foglalkoztak, akik rajzoltak és kézműves mesterségeket gyakoroltak. Az egek Ura is kedvezett „alattvaló szolgálóinak”, mivel erre a napra nagyon szép időt rendelt. Jó volt pihenni, beszélgetni, együtt lenni ez alkalomból a gyülekezeti közösségünk több mint száz tagjával, és közben érezni azt, hogy ténylegesen nyárbúcsúztató ünnepély alkalmából vagyunk együtt. Ezen a helyen mondunk köszönetet mindazoknak, akik rendezvényünk sikeréhez hozzájárultak: a bevásárlásoknál, a konyha irányításánál, szállításnál egyaránt. Reméljük a tavaszközszöntő ünnepélyen is mindannyian együtt lehetünk.

Szeptember 24-én a délelőtti órákban Horvay Benjámint és kíséretében utazó felesége, valamint hittestvérei látogatták meg egyházközségünket. Az Egyesült Államokban élő Béni bácsi az 1940-es években vándorolt a tengerentúlra, és mint unitárius-univerzalista intenzív munkát végzett az elmúlt években a Testvéregyházközségi Tanács tagjaként. Bevallása szerint jó volt újból itthon lennie, meglátogatva gyermekkori emlékeinek színhelyeit.

Szeptember utolsó vasárnapján, 29-én tartotta egyházközségünk az őszi hálaadás ünnepét. A templom zsúfolásig megtelt ezen a szép őszi ünnepünkön, és híveink nagy számban vettek úrvacsorát. Istentiszteletünk keretében jelen voltak az Egyetemes Egyház volt és jelenlévő főgondnokai is. Az egyházközség megbízott gondoka a hirdetőseket követően köszöntötte a lelkészségének 25. évfordulóját ünneplő Kászoni József tiszteletes urat, aki ez alkalomból vette át az egyházközség ajándékát, egy kristályból készült úrvacsorai kelyhet, amire egyházunk címere és két dátum volt gravírozva: 1977–2002. Lelkészünk szeretettel köszönte meg a megemlékezést, és köszönettel vette át a hívek ajándékát.

Október 4-én délután 6 órai kezdettel került sor az Erdélyi Magyarok Egyesületének székházában, a Molnár u. 5. alatt arra a nagyszerű rendezvényre, amelynek meghívottja Gaál György unitárius író, tanár volt. Előadásának címe: „Erdélyi unitárius iskolák”. A jól ismert kolozsvári író közel másfél óras előadásának ideje alatt ismertette az unitárius egyház szinte egész történetét azáltal, hogy bemutatta a kolozsvári, a tordai, és a székelykeresztúri unitárius iskolákat. A rendezvényen Kászoni József lelkész vett részt.

Október 4-én délután került sor 2002 első őszi szeretetvendégségére, amelyet a templomban tartottunk. Meghívottaink Fodor Sándor kolozsvári író és felesége; Fodor Nagy Éva képzőművész nő voltak. A templomi áhítatot követően mutatta be Kászoni József az írókat a jelenlevők számára, majd átadta a szót a kolozsváriak körében jól ismert és népszerű szerzőnek, gyerekírónak, novellistának, elbeszélőnek, publicisztának. Nagy figyelem és érdeklődés kísérte Fodor Sándor előadását, aki beszédével elejétől végig ébren tartotta a jelenlevők figyelmét. Az író publicisztikai kötetének gyűjteményéből olvasott fel egy írást, melynek címe: „Hány nyelven szól az ördög?”, valamint A megálmodott ház című novelláskötetéből egy másik írás is felolvasásra került, melynek címe: „Két háborús történet”; ezt követően kötetlen beszélgetésre került

sor. A szokásos kérdés és felelet formájában sok olyan dolog jött elő, amely az író életével, munkásságával, valamint Kolozsvár múltjával és jelenével volt kapcsolatos. A zárbeszédet Kászoni József, a rendezvény megszervezője és házigazdája mondta. Ezt követően került sor Tokos Zoltán, klasszikus gitárművész 10 perces előadására, ami a templomi részt zárta. Végezetül a gyülekezeti teremben került sor Fodor N. Éva akvarell kiállításának a megnyitására. A megnyitó beszédet Muszka Ibolya tartotta. A rendezvényt szeretetvendégség zárta, mely alkalommal 80 személy részére Némethi Norbert és felesége pizzát adományoztak. E helyen mondunk köszönetet fiatal testvéreinknek azért, hogy a rendezvény sikeréhez ők maguk is hozzájárultak.

Október 6-án istentisztelet keretében látta vendégül egyházközségünk a székelykeresztúri Dávid Ferenc Ifjúsági Egylet tagjait, akik közel negyvenen voltak jelen belvárosi templomunkban. Gyönyörű műsorral ajándékozták meg a jelenlevőket, melynek címe: „A harmadik évezred köszöntése”. Ezeréves történelmünknek legszebb dalai-ból, énekeiből, prózai részeiből adtak elő nagy átéléssel. A közel negyven perces műsorra istentisztelet után került sor. A fiatalok kíséretében jelen voltak: Szombatfalvi József esperes-lelkész és felesége, Fekete János, a székelykeresztúri Unitárius Gimnázium igazgatója, András Benedek segédlelkész, gimnáziumi vallástanár, Czire Irma és Varró Margit tanárnők, a műsor betanítói, Csáka József, Székelykeresztúr alpolgármestere, aki egyben az egyházkör felügyelő gondoka is. Az előadást követően a gyülekezeti teremben került sor a közös szeretetvendégségre. Köszönjük a jelenlévő keresztúriaknak, a vendégszereplőknek, hogy ezt a vasárnapot mindannyiunk részére ünnepé magasztosították.

SZERTARTÁSAINK

Keresztelés:

Szeptember 15-én Jánosi Tamás és Hajdu Emőke-Ilona gyermekét: Tamás-t; szeptember 28-án Tim Zoltán és Trinfy Katalin gyermekeit: Mártont és Rékát kereszteltük. A megkeresztelt gyermekek életére Isten gazdag áldását kérjük.

Esketés:

Augusztus 31-én Rác Viktor és Borszéki Andrea, ugyanaznap délután Fekete Csaba és Pilisi Nikolett; szeptember 7-én Toronyi Bence és dr. Rozicska Éva; szeptember 21-én Tavlea David Vicente és Botka Katalin; október 5-én Vághy Péter és Tóth Edina; október 6-án Dr. Ádám Attila és Kápolnai Eszter testvéreinket részesítettük esketési szertartásban. Adja Isten, hogy frigyük legyen az emberek előtt kedves és az Isten által áldott.

Temetések:

2002 szeptember 3-án Pesztericz Ferencné sz. Szőke Rozália; szeptember 12-én dr. Daniel Lajosné sz. Cserey Zsuzsanna; október 4-én Tóthpál Istvánné sz. Szentpáli Ida; október 10-én Lőrinczy Éva testvéreinket búcsúztattuk. Gyászoló hozzátartozóinknak és szeretteiknek vigasztalódást kívánunk.

(–)

Torockó ünnepelt!

Augusztus 25-én a kétszáz éves unitárius templom fennállásának jubileumát ünnepelte a Székelykő lábánál, festői környezetben fekvő Torockó.

Az élő virágokkal kidíszített templom és az újjávarázsolts orgona Májay Endréne tiszteletes asszony önfeláldozó, fáradtságot nem ismerő szervezőmunkáját dicsérte. Köszönet érte.

Megható volt a torockói tiszteletes asszony, Ferencz Gáborné által betanított és vezetett gyermek- és felnőttkoros előadása.

A hívek torockói népviseletben, öregek, fiatalok, fiúk-lányok, gyermekek varázsolták vissza az ősi Torockó hangulatát.

Az élmények, a megható találkozások fokozták az ünnep lelkiületét. A püspök úr, dr. Szabó Árpád jelenléte és ünnepi beszéde, Bartha Alpár, torockói származású lelkész úr ünnepi megnyitója, Ferencz Gábor tiszteletes úr záróimája, fáradtságos szervező munkája megerősített bennünket abban, hogy éljünk a világ bármelyik sarkában, a gyökerek visszahívznak. Otthon éreztük magunkat. HAZA éreztünk.

Köszönjük!

Talán a szavaknál többet mondanak az ez alkalomból készült fényképek, és amit sajnos nem tudunk bemutatni, a Felházi Ágnes-Judit, torockói származású festőművésznő alkotásait bemutató tárlat, amit a főtisztelendő püspök úr nyitott meg.

Istentisztelet után a jókedvű közösség, a hazai és külföldi vendégekkel együtt, szeretetvendégségen vett részt, amit az anyaországi Tápiógyörgye küldöttei készítettek. Este a gyönyörűen kivilágított templom látványával búcsúztunk Torockótól.

Dr. Benczédi Lászlóné

Az aláíró szerénysége nem engedte meg azt, hogy elmondja: édesapjuk és édesanyjuk, Benczédi Domokos és felesége emlékére 1000 eurót ajándékoztak, amit a templom orgonájának felújítására használtak fel a torockóiak. Ehhez az összeghez járult hozzá 100 euró összeggel a Budapesti Unitárius Egyházközség, amelyet torockói testvéreink szintén a fenti cél megvalósítására fordítottak. (Szerkesztő)

Bartók Béla Unitárius Egyházközség

Örömmel számolunk be arról, hogy az elmúlt két hónap alatt két alkalommal történt kettős keresztelezés templomunkban: szeptember 8-án és október 2-án. A 4 megkeresztelt közül 3 gyerek volt és 1 felnőtt keresztelezés. Isten gazdag áldása legyen a megkereszteltek életén.

Hálásan megköszönjük Elekes Hajnal presbiternőnek a 10 db. énekeskönyv-borítót, melyeket Torockóról hozott, és most templomunkban az énekeskönyveket díszítik.

Szeptember utolsó vasárnapján úrvacsorával egybekötött Őszi Hálaadó istentiszteletet tartottunk, mely alkalommal a szászéki szolgálatot Rázmány Csaba püspök végezte, az úrasztala mellett az ágendát Léta Sándor lelkész végezte. A hívek szép számban vettek úrvacsorát.

Október 6-án istentisztelet keretében emlékeztünk meg az aradi vértanúkról és mindazokról, akik ártatlanul szenvedtek és haltak meg az azt követő időszakban, csak azért, mert a szabadságért éltek.

Nem szabad megfeledkeznünk arról, hogy október a magyar hősökre és áldozatokra való emlékezés hónapja. Tiszteletadás azok iránt, akik a szabadságért éltek és haltak. Emlékeztünk ártatlan emberekre, akik csupán ott voltak, ahol lenniük kellett, majd eltűntek az októberi és az azt követő borzalmak során. Nemcsak az aradi tizenháromra gondolok és a Pesten kivégzett gróf Batthyány Lajosra, hanem a több száz halottra és súlyos börtönbüntetésre ítéltre, Erdély utolsó katonai parancsnoka, Kazinczy Lajos tábornok kivégzésére október 25-én. Aztán ott van 1956 Magyar Októbere, annak hősei és mártírjai. És ne feledjük október 31-ét sem, a Reformáció kezdetét, amelynek végkimenetele az unitárius vallás és egyház megal-

ulásához és létrejöttéhez vezetett. Ha nem is pontosan októberben, de ennek is megvoltak a maga áldozatai.

Míndezek után nem hiába jön november eleje, a halottakról való megemlékezés. Lám, van kikre emlékezni.

Megkezdjük a gyermekek részére a vallásérkölcsei nevelési órákat, és ez alkalommal is tisztelettel és szeretettel felkérjük a szülőket, hogy szíveskedjenek minden hitoktatásban részesülni kívánó gyermeket templomunkba elhozni. A vallásórákat istentisztelet alatt tartjuk, hogy ezen idő alatt a szülők nyugodtan bent tudjanak lenni a templomban.

Ugyancsak megkezdjük a konfirmációra való felkészítést is. Várunk minden 14-ik életévét betöltött gyermeket, hogy a felkészítésben részt vegyen és jövő év tavaszán hitéről bizonyosságot tudjon tenni a gyülekezet előtt.

Felhívjuk minden érdeklődő figyelmét, hogy templomunkban, a Hógyes Endre utca 3. szám alatt, október 26-án, szombaton délután 17 órakor megemlékezünk Nyíró József életéről és munkásságáról. Előadást tart Medvigy Endre irodalomkutató, a Magyarok Háza igazgatója, a Szent László Akadémia dékánja. A megemlékezést szeretetvendégséggel zárjuk, mely alkalomra minden érdeklődőt szeretettel meghívunk és várunk.

Ugyancsak itt szeretnénk tudomásul adni, hogy november 17-én, vasárnap 17 órai kezdettel templomunkban szervezi meg a Dávid Ferenc Egylet éves rendezvényét, melynek szervezője Dr. Nyiredy Szabolcs a Dávid Ferenc Egylet elnöke. Minden érdeklődőt szeretettel meghívunk.

L. S.

Dunántúli Unitárius Egyházközség

Szeptember 22-én, Pécsen, Dr. Szepesi Veronika szekszárdi jogász nő keresztelőjére került sor. Öröm számunkra az, hogy Vera aktívan próbál bekapcsolódni gyülekezeti életünkbe.

Vera esete nem egyedi, marosvásárhelyi hosszabb tartózkodása során pécsi egyetemi kolléganőm, Parrag Judit is igénybe vette a keresztelési szertartást.

Örömmel „fedeztem fel” és látogattam meg az enyingi Dr. László Miklóst, Afrikában is missziós szolgálatot tel-

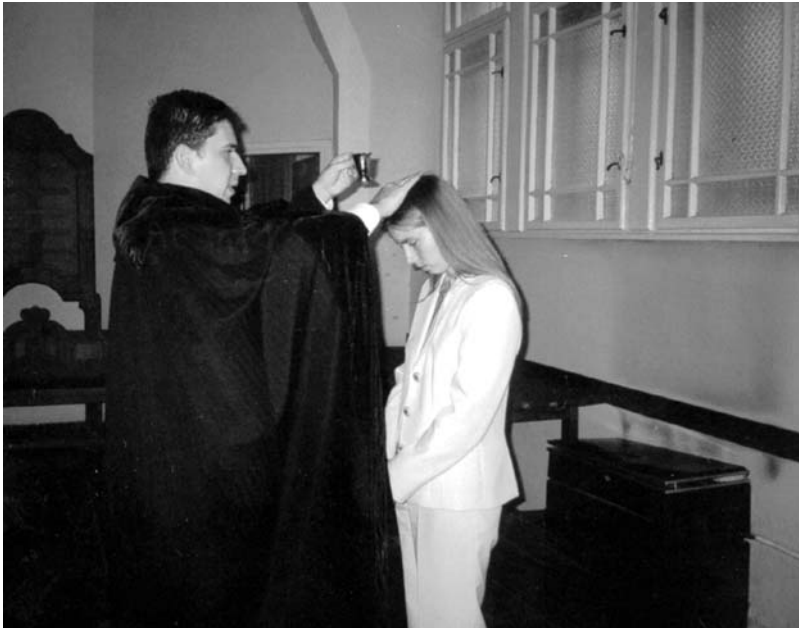
jesítő, tüdőgyógyász unitárius testvérünket. Villányban Dr. Pataki Rozália és családja látott vendégül. Kellemes meglepetés volt számomra az, hogy Rozália nemrég letelepedett testvérében egykori óvónőmre bukkantam. Egy újabb háromtagú unitárius családdal gyarapodott gyülekezetünk. Rövidebb látogatást tettem Dombóváron is, Dr. Szabó Attilánál.

Istentiszteleteinket a szórványban és Pécsen rendszeresen megtartottuk. A pécsi református gyülekezeti terem időközönkénti foglaltsága miatt néha körülményes a helyszín és az időpont igénybevétele. Problémásabb talán az, hogy a kiküldött körlevelek nem „hatnak” egyértelműen. Többször és többekkel is megesett az, hogy nem a megírt időpontban tették látogatásukat. Nehéz hagyományt teremteni.

Ifjúsági találkozónk alkalmával vallásunk megismerésére fektettünk hangsúlyt. Itt kell megemlítenem azt, hogy a Pécsi Egyetemi Lelkészség a megalakulás utáni szóbeli és írásbeli kérésünkre sem vett be tagjai közé. Legalábbis – amint azt a katolikus kolléga mondta – egyelőre nem.

Alapítványunk bejegyeztetése apróbb hiánypótlások miatt kissé elhúzódik.

Október 19-én, Pécsen, a Budapesti Unitárius Egyházközség gondnokát és gyülekezeti tagjait látjuk vendégül, november 10-én délelőtt 10 órától tartandó pécsi istentiszteletünket pedig a Kossuth Rádió egyenes adásában hallhatják.

Dr. Szepesi Veronika keresztelője

Máté Ernő

Füzesgyarmat

Mozgalmas nyarunkat nem kevésbé mozgalmas ősze követte egyházközségünkben. A július 28-i 100 éves évfordulónknak óriási visszhangja volt. Nem csoda, hiszen a Magyarországi Unitárius Egyház legnagyobb ünnepe volt ebben az esztendőben. Sok szép ismertetés, tudósítás jelent meg az ünnepről, és szeptember 17-én délután a Magyar Televízió is közvetített a felvett műsorból 20 percnyi anyagot. Reméljük, hogy egyszer valahol a lemaradt hét és fél óra is megtekinthető lesz, mert az az egész gyülekezet életét mutatja meg, összefoglalva az elmúlt századot. Az ünnepség anyagát, akárcsak az előző években, gondosan eltettük irattárunkba, hogy a jövő nemzedék is tudomást szerezzen élniakarásunkról.

Az egyházközség lelkészének és kántorának jócskán megszaporodott a tennivalója a rájuk bízott szolgálatok miatt, de semmilyen távolság nem állhatta útjukat a szeretettel végzett hivatás teljesítésében.

Szeptember 1-én Debrecenben szolgáltunk, ahol előkészítettük a szeptember 15-i őszi hálaadási, úrvacsorás istentiszteletet. Szeptember 8-án Győrben szolgáltunk, ahova Egyházunk küldöttjeként mentem a gyülekezet meghívására megünnepelni születésük 10. évfordulóját. Magasztos ünnepség volt az évforduló és az öt ifjú konfirmálása mintegy másfélszáz hívünk jelenlétében. Az élmény feledtette a távolságokat.

Őszi hálaadásunk ünnepét öt alkalommal tartottuk meg óriási távolságokat legyűrve.

Szeptember 15-én délután 3 órakor, miután Füzesgyarmaton délelőtti istentiszteletet tartottunk, Debrecenben mondtunk hálát Istenünknek szerény gyülekezet részvételével. Szeptember 22-én délután 3 órakor Füzesgyarmaton megtartottuk a hitoktatói év ünnepélyes megnyitóját mintegy 45 érdeklődő jelenlétében. A gyermekistentiszteletet Hegyesi Barbara és Sipos Tündi hittanosok tartották felemelő élményt nyújtva. A szeretetvendégség után értékes tombolákat sorsoltunk ki, amiket híveink adtak vagy készítettek. A hittanra 14-en iratkoztak be a helybeliek közül. Meghirdettük, az előző év sikerén fellelkesedve, a hittan- és templomlátogatás-versenyt. Reméljük, ez évben is sikeres lesz. A tényleges hitoktatást október első szombatján, délután 2 órakor kezdtük meg.

Szeptember 28-án Vásárosnaményban tartottunk úrvacsorával egybekötött hálaadási istentiszteletet, amelynek keretében keresztelési szertartást is végeztünk. Szeptember 29-én Füzesgyarmaton volt hálaadó istentisztelet, délelőtt 11 órai kezdettel szép számú gyülekezet keretében. Délután fél kettőkor a helybeli Idősek Otthonában osztottunk úrvacsorát és tartottuk meg a hálaadás ünnepét. Délután fél négykor már Gyulán voltunk, hogy a helybeli és környékbeli hívekkel megünnepeljük a hálaadás napját.

Boldogsággal köszöntöttük körünkben a volt brassói lelkes, Kőváry Jakab fiát, Zoltánt és feleségét, akik Békésről kapcsolódtak be gyülekezetünk életébe. Kívánjuk, hogy érezzék jól magukat köztünk hitéletük megélésében. Hisszük, hogy szórványgyülekezetünk mind erősebb és erősebb lesz a reánk találó hívek bekapcsolódásával. De mi sem szününk meg keresni a szétszéledt nyáját, főként azokat, akik Erdélyből vándoroltak ki, hogy lelki otthonra találjanak új otthonuk mellett.

Október 6-án emlékstentisztelet keretében idéztük meg az aradi 13 vértanú nagyszerű alakját a dicsőséges forradalom többi hőisével együtt. Felemelő érzés volt a hittanosokkal együtt kivonulni az emlékparkunkba és elhelyezni virágainkat az aradi 13 vértanú kőoszlopán. Ugyanaznap délután 3 órakor a debreceni templomunkban emlékeztünk 48 hőseiről. Innen 150 km-es száguldás után, 5 órára Békés városába érkeztünk, ahol részt vettünk egy nagyobb szabású megemlékezésen Egyházunk nevében. Itt, feleségemmel az ünnephez méltó műsort adtunk elő. Jó volt mindhárom alkalommal idézni a nagy elődök, hőseink emlékét!

Október 8-án az Info Rádiónak interjúban ismertettem az egyházközség történetét, a templomépítés történetét, amit azért kértek a rádió munkatársai, hogy az unitárius

egyházközség is bekerüljön azok közé a ritkaságok közé, amit érdemes e vidéket járva felkeresni, annak templomát megtekinteni és életük iránt érdeklődni. Reméljük, hogy a fővárosi és környéki érdeklődők eljutnak e tájra.

Október 10-én a helybeli Idősek Otthona korszerűsített részét adták át a megyei vezetők. Ezen az ünnepségen Balázi Lászlóné vett részt az egyházközség részéről, akinek vezetésével a kis otthonbeli dalárda énekszámokat adott elő. Szívügyünk az otthonbeli lelki gondozás, ahol minden hónap utolsó vasárnapján lélekemelő istentiszteleten veszünk részt és teljesítünk szolgálatot.

Őszi fáradásainkba kellemetlen, szomorú hír vágott bele, pedig számíthattunk rá a napi híreket figyelve. A papilak építésére beadott pályázatunkat az ille tékesek visszadobták. Lesújtva vettük tudomásul a megokolni sem tudott vissza utasítást. De nem adjuk fel. Reményik Sándor sorait tanuljuk meg imaként mormolgatni és közben dolgozni: „Éjszaka jön... / S ki éjben születik majd, mit csináljon? / Dolgozzék, imádkozzék, türrön, várjon, / S a sírba is reménysugárral szálljon / Ha könnyel sózott kenyerét megette. / MERT VÁLTOZNAK A CSILLAGOK FELETTE!”.

B. L.

Hároméves hitoktatói tapasztalataim a beregi unitárius szórványban

A beregi unitárius szórvány (Mezőladány – Aranyosapáti – Vitka – Vásárosnamény – Gergelyiugornya) tagjai zömmel kettős kisebbségben élnek. Egyrészt a roma kisebbséghez tartoznak, másrészt prozelita unitáriusokként a többségi kereszténység lelki nyomásának is ki vannak téve. A szórványnak ez a része mintegy 18 családot tesz ki, amelyben igen jelentős az Isten áldása (5–6 fős családok), 15 év távlatában csak keresztelőköről és esküvőkről beszélhetünk. A konfirmáltak száma évente 3–4 fő. Ebből következően az elmúlt 3 év alatt kis és nagy csoportban folyt hitoktatás a központi általános iskolában.

Három hitoktató (lelkész, 2 önkéntes) és egy segédoktató végzett szolgálatot. Az iskola vezetősége külön termet biztosított számunkra, mert örömmel vették, hogy a cigánygyermekkel is foglalkoznak, és a szülők is igényelték az unitárius hitoktatást. Sajnos egy éve szünetel az iskolai hitoktatás, mivel nincs, aki felvállalja a fiatalokat. Néha eljönnek az istentiszteletre, de érezhető, hogy ifjúsági hiterősítő foglalkozásokra lenne szükségük. Nehéz fegyelmelni magukat a felnőtt istentiszteleten, hisz még nincsenek lelkileg és szellemileg felkészítve. Mindezek ellenére az őszi hálaadáson örömmel tapasztalhatuk, hogy a hajdani hittanosok szép számmal megjelentek, mint kis hírnökök, hogy van remény, munkálkodik Isten szent lelke a gyülekezetben. Ha a szülőket le is köti az őszi munkálkodás, a betakarítás, a téli tüzelő beszerzése, de elküldték a gyermekeket, hogy képviseljék Isten színe előtt a családokat.

Általuk 11 család volt képviselve az őszi hálaadó istentiszteleten.

Különös érzés volt látni a volt hittanosokat, amint fennhangon mondják a Miatyánkot, és átszellemült arccal éneklnek az ismerős dallamokat. Eme felemelő élmény ha-

tására megpróbálom összegezni hároméves hitoktatói tapasztalatomat.

A gyermek számára a hit felé vezető utat nemcsak a két szülő, hanem az egész család építi. A nagyszülők, a testvérek, de még a nagybácsik és nagynénik szerepe is fontos. A hitre való nevelés nem ér véget az általános iskolában. A konfirmáció után is éppoly fontos a hitbéli továbblépés, a hitélet ápolása, mint az öregség és a csapások próbájába sodródó önmagunknak.

A gyermekhite a kamasz levedli, a felnőtt hitét nem minden öregség teszi érett hitté. Az eddigi tapasztalatok alapján összegezném a hit kiépítésének főbb lépéseit. Öt főútvonalba rendezhetjük a gyermekek hit felé vezető gondozását.

1. A tudatalatti formálása

A hit megalapozásánál a spontán, nem tudatos ráhatás az eredményes. Sokan észre sem vesszük, hogy az első és legfontosabb tényező a példa. Négyéves korig a tudatalattiban a személyiség magvai megformálódnak. Ha a szülő igazságos és jóságos, tud uralkodni indulatain, akkor a nyugalomnak, vidámságnak és békének a légkörét teremti meg a gyermek lelkében. Ez a keresztény nevelés első lépcsőfoka. Nem a keresztény igazságok hírül adása, nem is valamiféle sajátosan keresztény alapigazságok közlése, és még kevésbé valamilyen egyházi magatartásformára való szoktatás. Az unitárius hit személyes döntés, amelyben Jézust követve elfogadjuk az Atya hívását. A hívásért lehet imádkozni, ám a szabad döntést nem lehet kikényszeríteni. Ezért a hinni tudásra kell nevelni gyermekeinket. Ennek legjárhatóbb útja a keresztény életpélda. A gyermekek hitre való képtelenségükért a szülők a felelő-

sek. Az otthon légköre igen fontos tényező a gyermek hitéleti fejlődésében.

A tudatalatti formálásának második útja az apa- és anyaeszmény olyan megvalósítása, hogy az út lehessen Istenhez. Éreznie kell a gyermeknek, hogy az apa és az anya törődik vele, sokat tud, tekintély előtte, aki jutalmaz és büntet. Ők mondják meg, hogy mi a jó és mi a rossz. Istenképünk kialakításában tehát rendkívül fontos a szülők szerepe. Sajnos a gyermek Istenképe annyira magán hordozza a szülők hibáit, hogy később ezt a képet – amit Istenről alkotott magának – még a legracionálisabb érvelés hatására sem tudja, mint valóságot elfogadni. Annyira eltorzulhat az Istenkép a szülők hibáitól, hogy a serdülő érzelmileg egyenesbe is juthat, amikor átveszi a felelőséget, amit eddig Istenre hárított. Kamaszkorban ugyanis leválik az apáról az Istenkép. Ma a gyermekek jelentős része apa nélkül nő fel. Sok kislánynál tapasztaltam, hogy anyjával együtt az apát olyan félvad nomádnak tartja, aki egy kicsit kívül áll a társadalmon. Úgyhogy a roma társadalomban a mai kórkép mellett az ősi matriarchátus uralkodik. Ha még azt is figyelembe vesszük, hogy lényegében több a vallásos anya, mint apa, érthető, hogy miért tárgyaltam részletesebben az apa- és anyaeszményről.

Szorosan kapcsolódik mindehhez a harmadik tényező, a biztonságérzet kialakítása. Érezze a gyermek, hogy őt szeretik. A sok szeretettel megajándékozott gyermek hite megalapozott. Nem majomszeretetről van szó, hanem az egymás iránti, megértő, segítő szeretetről. Egyik ismertető jegye ennek, ha a szülők fontosabbnak tartják a gyermek teljesítményénél az érzelmi kapcsolatokat. Nem a sikerélmény hajszolása az igazán fontos, hanem az egymás szeretete. Gondoljunk a tékozló fiúra...

Végezetül, nem jelentéktelen a gyermek tudatalatti világának a hitre való előkészítésében az egyházi élmény sem. Az istentiszteleteken való részvétel, az ott kapott pozitív élmények (szép beszéd, éneklés, kedves megértő hívek, szeretetvendégség).

A szépen díszített templom, gyülekezeti terem, az áhítatos légkör óhatatlanul nyomot hagy a gyermek lelkében. Mindez Istenélményhez vezet, és a közösség utáni vágyat ébreszti a gyermekben. Türellemmel kell viseltetnünk a gyermek iránt a szertartások alatt, hogy legyen ideje beilleszkedni.

2. A hitre vezető út következő csoportja a tudatos érzelmi élet alakítása

Itt az első helyen az egyházunk iránti rokonszenv felkeltése áll. Ez már nem ösztönös ragaszkodás, hanem a szülők szimpátiájának tudatos átadása. Virágot, süteményt hoz a gyermek, pénzt tesz a perselybe. Kezd öntudatosodni benne, hogy ez a mi gyülekezetünk, a mi templomunk, a mi lelkészünk. Kialakul benne a lelkész iránti szimpátia, szeretet. Döntő fontosságú, hogy mit hall otthon a papról. A gyermek óhatatlanul elárulja szülei érzéseit.

Még fontosabb a Jézus iránti szeretet ébresztése. Ez még nem a hívő szeretet, csak az előbbiekhöz hasonló előlegezett szimpátia. Ő jó, gyógyít, szereti a gyermekeket, amiért érdemes a barátaink közé sorolni. A képes Biblia, a karácsonyi jászolka, diafilmek és a Jézust jól szemléltető eszközök járhatóvá teszik a gyermeki lélek számára ezt a hit felé vezető utat is.

A tudatos érzelmi élet hitre vezető útja a csendnek, a lezárt közösség megbecsülése is. A cigány gyermek természetét szerint lármás, mozgékony. Ezt természetesen fi-

gyeembe kell venni, de meg kell tanítani lélekben elcsendesedni, odafigyelni, mert csak így érti meg az Isten hitre hívó szavát.

Egy csendes, megelégedett lelkű gyermek nem megy el akárkivel, nem ül akárki ölébe, tudja, hogy kitől kapja az állandó és biztonságos szeretetet, és azt nem cseréli fel pillanatnyi örömeikért.

A hitre vezető út a vágy az isteniek után, a hitet megelőző áhítat. A kicsiny gyermek irracionális kötődései közt nagyon szerencsés dolog, ha ott van az a vágy, hogy ő is élhesse a felnőtt atyafiak életét, imádkozzon, úrvacsorát vehessen.

3. A harmadik csoportja a hitre vezető útnak az értelem területén vezet

A világban való rendre és szépségre való utalások Isten jelenlétét tükrözik a gyermek számára is.

Talán legfontosabb út ezen a területen a valóság megszerettetése. A „hozzád menekülünk Uram” nem elfutás önmagunk és a világ elől, hanem az örök valósághoz való fordulás. A valóság a gyermek számára sem mindig kellemes, de megtanulhatja, hogy felismerése és tudomásulvétele többet ér a mesék és ábrándok világába való menekülésnél. Törekednünk kell, hogy a gyermek szépnek lássa a hétköznapot, tudjon megköszönni egy pohár vizet is. Ha az érzelmeknél fontosnak tartottunk bizonyos lezártágot, itt annál lényegesebb a nyíltság, az önálló vélekedés.

Az ember lelki lény. Fontos tudatosítani a gyermekben a lélek, a lelkiismeret isteni erejét.

A 4. fő út a hithez az akarat motiválása

Céltudatoságra kell nevelni a gyermekeket. Tudnia kell a gyermeknek, hogy mit akar, és akarja és alkalmazza a hozzá való eszközöket is. A gyermek, aki nem tanul meg egy célt szolgálni, aligha lesz Isten szolgája.

A lemondásra nevelés is a hit felé vezető út. A csupa egészséges önzéssel telített kis vadócokat a társadalmi együttélés kedvéért úgy is lemondásra szoktatjuk. A keresztény élet nincs áldozat és keresztthordozási szándék és képesség nélkül.

Az alkotó munkára való nevelés útja szoros kapcsolatban van az előbbivel. Az alkotó munkára nevelt gyermek tud egyéni felelősséget hordozni, mert felelünk azért, amit megalkottunk. Az ilyen gyermek tudja magát később megvalósítani Isten akarata szerint. A szeretetre nevelés az akarat motiválásának negyedik útja.

Nem elég, ha a gyermek tudja, hogy őt szeretik, de tanuljon meg adni, kedveskedni, gondoskodni, amennyire ez tőle telik. Önmagunk fölé, Istenhez a szeretetben nőhetünk fel, de mielőtt elsajátítanánk ezt a belénk öntött erényt, előbb az igazságot, a közösségi érzést, a jószívűséget és az örömszerzést kell megtanulnunk.

Befejezésül az ötödik főútvonalat is nézzük meg, amely a hithez vezet

Ehhez kell talán a család részéről a legtöbb okosság és a legértelmesebb hit: kegyelmi ráhatásnak kitenni a gyermekeket. A hitelözményekhez az Isten természetfeletti ráhatásai is hozzá tartoznak.

Minden bigottság nélkül elmondhatjuk tehát, hogy a család a legáltalánosabb kegyelemeszközzel, az imádsággal is jelentősen építheti a gyermekek hit felé vezető útját.

Ha azt akarjuk, hogy gyermekeink higgyenek, szeretni kell őket nagyon és imádkozni értük sokat.

Felhős Szabolcs

Kocsord

Az elmúlt hónapok kiemelkedő egyházi eseményei a július 5-iki képviselőtanácsi gyűlésen kezdődtek. Ezen a jelenlevő Jakab László gondnok úr lelkiismeretét mélységesen elgondolkodtatta az, hogy a Polgárdiban levő elnéptelenedett templomunk eladása miatt szükségessé vált egy romos melléképület lebontása. Emiatt csak a bontási terv 300 000(!) forintba került volna.

Gondnok úr a gyűlésen ajánlatot tett, hogy odautazik, és közmunkában helyrehozza az épületet. Utazásáért és munkájáért nem vár fizetséget, de kér 50 000 Ft-ot a kocsordi templom meszelésére.

Főtisztelendő püspök úr elfogadta a felajánlást, és megbízta Máté Ernő helybeli lelkészt, valamint Kelemen Attila presbiter urat, hogy segítsenek a munka elvégzésében.

Július 22-én Isten segítségével el is utaztunk Polgárdiba, ahol a segítséget a megbízottaktól is megkaptuk. Ezúton is köszönjük. Aznap és másnap sikerült lebontani a romos részeket, utána pedig további romlás, beázás ellen megvédeni. Ehhez gondnok úr 3814 Ft értékben szegyet és nylonfóliát vásárolt. Költségét adományként ajánlotta fel. Már otthonról szerszámok sokaságával és egy jól kidolgozott ötlettel jött a vállalását teljesíteni.

Miután Isten segedelmével szerencsésen hazaérkeztünk, gondnok úr a benzinköltséget is megtérítette. Adománya így 10 733 Ft-ra emelkedett.

Főtisztelendő püspök úr pedig 80 000 Ft-ra emelte az egyház hozzájárulását, amit hozzátehetünk az Unitárius Alapítvány 40 000 Ft felújítási támogatásához, és felfrissíthetjük gyönyörű templomunk küllemét.

Kaptunk még 150 000 Ft támogatást az Alapítványtól, amiből új számítógépet vásárolhattunk.

Végül további 10 000 Ft alapítványi támogatásból segíyezni tudtunk két unitárius árvát, Pindzsú Zoltánt és Tündét a beiskolázás megkönnyítésére.

Itthon és Nyíregyházán megtartottunk minden vasárnapi istentiszteletet, és beindítottuk az iskolakezddéssel együtt a hitoktatást, melyre helyben beiratkozott 27 (16 magyar és 11 cigány származású) növendék, valamint 6 növendék a szórványokból.

Kocsordi konfirmáció

Templomunkat nem először tisztelik meg vendégszereplésükkel. Tavalyelőtt végiglátogatták számos erdélyi templomunkat, melyek kedvéért nyugati turistautazásról kellett lemondaniuk. Ennek keretében Kolozsváron és Székelykeresztúron ének műsort is adtak elő gyülekezeteink előtt. Turistabuszuk szélvédőjét színes unitárius címerrel díszítették, mely azóta a kocsordi lelkészi hivatal nagybecsű ékessége.

A 22-én készült tévéfelvétel őszi hálaadás napján délelőtt 11 órától került adásba. Az istentisztelet énekrendje ez volt:

1. Kezdő ének: 43. Adjunk hálát mindnyájan
2. Derekas ének: 305. A Mi Atyánk énekes változata
3. Közének: 24. Nagy Istenünk, tekints le ránk
4. Úrvacsorai ének: 166. Jer az Úrnak asztalához
5. Záró ének: 147. Szálljon buzdó, szálljon forró Hála hozzád jó Atyánk.

Prédikáció – agenda textus: Mt. 26. 26–29. „Vette Jézus a kenyeret, áldást mondott ... Azután vette a poharat és hálákat adott.”

Vendégünk volt Végh Mihály egykori kocsordi lelkész családja, akik hozzátartozójuk elhalálzásának 20. évfordulójára adományozták az úrvacsorát.

Október 5-én, szombaton utolsó útjára kísértük és vég-tisztességben részesítettük Jakab Gyula 63 éves élt atyánkfiaát, ifj. Jakab Gyula presbiter édesapját.

Isten adjon békés nyugalmat, üdvösséget jobblétre szenderült testvérünknek, aki 23 évi özvegysége alatt három gyermekének édesanyja és édesapja is kellett legyen. Hátramaradottainak pedig Isten küldje el Szent Lelkének vigasztaló könyörületét.

Nyitrai Levente

Pestszentlőrinc

Mint ahogyan már az előzőekben beszámoltunk róla, Pető László testvérünk segítségével megújulhatott templomunk harangja. Álljon most itt röviden a harang története, Molnár János gondnok és Szász János lelkész visszaemlékezése alapján.

A háború sebei egyformán látszottak és érződtek városokban és falvakban, a szívekben, de az emberek már az újjáépítésen dolgoztak. Először a lakásokon, aztán a közösségi építményeken. A templomnak ekkor még nem volt harangja, de a sors különös alakulása úgy hozta, hogy a háború, amely számos templomban leszereltette és elvitte a harangokat, ennek a gyülekezetnek meghozta.

A templomépítő Pető István lelkész két fia, Pista és Laci megbetegedtek tífuszban. A kétségbeesett szülők fogadalmat tettek, hogyha fiaik meggyógyulnak harang kerül a kicsi templom tornyába. Hála Istennek a két fiú felgyógyult, és a szívvel-lélekkel a gyülekezetért élő lelkész hozzáfogott fogadalmának teljesítéséhez. Minden erejével munkához látott. Hangja Ausztráliáig is eljutott, mert odakerült fiatalok itt maradt szüleiknek nevében küldték adományukat. Ugyanígy segítettek az egyházközség hívei is, ki-ki lehetőségeihez képest járult hozzá a harang elkészüléséhez, így néhány hónap alatt összegyűlt a pénz.

A felszentelés csodálatos ünnep volt. Dr. Csíki Gábor püspöki helynök a magyarországi lelkészekkel együtt áldotta meg a harangot, majd a palástos lelkészek egymás után húzták meg azt. Az új harang végleg elűzte a háborút és bevezette a békességet.

Jó hír mindannyiunknak, hogy a magyar rádió tervei között szerepel, hogy a jövő év első felében templomunkból is közvetítik a déli harangszót.

Az ős beköszöntével ismét elindult az élet gyülekezetünkben.

Szeptember 8-án kis csapattal indultunk Győrbe, hogy részt vegyünk a gyülekezet tízéves évfordulóján. Az ünnepség felemelő és megható volt. Jó volt találkozni ismerősökkel és megismerni új embereket. Hitet erősítő volt meglátni, hogyan élnek és milyen lelkesen dolgoznak az egyházközség hívei a lelkész házaspár vezetésével a nehéz körülmények között is, hiszen számukra az, ami a legtöbb gyülekezet számára természetes, a templom épülete is

még csak álom egyenlőre. A jó Isten áldása kísérje továbbra is a gyülekezet épülését, növekedését!

Szeptember 21-én Magyarokútra mentünk kirándulni. Ahogy eddig minden alkalommal ismét jól éreztük magunkat. Szerencsére az idő is gyönyörű volt. A fák között, a patak csörgedezése mellett jó volt megint rácsodálkozni az Isten által teremtett világ tökéletességére, hálát adni érte, együtt imádkozni, énekelni, beszélgetni.

Szeptember 22-én került megrendezésre egyházközségünk első őszi rendezvénye. Ez alkalommal a debreceni Four Seasons énekegyüttest láttuk vendégül, akik reneszánsz, barokk és kortárs egyházi dallamokból és spirituálékból adtak nagy sikerű műsort. A koncert után Gadácsi János, a

Magyar Rádió munkatársa nyitotta meg Sándor János erdélyi faragó kiállítását, akinek művei már bejárták az egész világot. A mester azon műveit is elhozta, amelyek Hannoverben a világkiállításon is bemutatásra kerültek. A kiállítás megtekintése után a szokásos borsos tokánnyal és puliszkával láttuk vendégül a megjelenteket. Majd az egyházközségünk asszonyai által elkészített sütemények elfogyasztására került sor. Sőt az érdeklődők erdélyi kerámiákat, kézimunkákat, szőtteseket, gyapjúruhákat is megtekinthettek, vásárolhattak.

A rendezvényre a 2002-es Havanna-napok keretében került sor, aminek köszönhetően a kerület alpolgármestere, több intézmény vezetője, illetve a lakótelepen, a kerületben élők közül sokan velünk töltötték az estét. E programról több újság és a kerület televíziója is hírt adott. Szerencsére mindenki nagyon jól érezte magát, bemutatkozásunkat kedvezően fogadták azok is, akik sokszor hiányolták templomunk részvételét a kerület életében. Köszönet mindenkinek, aki munkájával, segítségével, jelenlétével hozzájárult e sikerhez.

Szeptember 29-én Őszi hálaadó istentiszteletre gyűltünk össze. Az ünnepség fényét emelte, hogy az Úrasztalára tehetjük azt a faragott tálcát, melyet Sándor János adományozott egyházközségünknek.

Ezúton szeretnénk megköszönni kedves testvéreink ruhaadományait, amelyeket eljuttattunk a kerületi Vöröskezszt szervezetéhez, akik hálásan fogadták azt.

Sz. A.

Duna-Tiszamenti szórvány

A szeptember utolsó hetében beállott gyakori esőzés okán félve néztünk a szórványegyházközség hagyomány-ápoló őszi hálaadó istentisztelete elé, hiszen az időjárás alakulása akadályt jelenthet a Kecskemét környékén élő unitáriusoknak a város központjában levő Evangélikus Egyházközség gyülekezeti termében tartandó istentiszteleten való megjelenésében.

Istennek hála, vasárnap (29-én) szép napra virradva, szép számmal jelenhettünk meg az istentiszteleten.

Az örömet fokozta, hogy az idén keresztelt „kicsinyek” is megjelentek édesanyjuk és nagyszüleik társaságában. Az egyházközség E. K. T.-i tagja, Kisgyörgy Zsuzsanna (Szalontainé) és egyetemi hallgató leánya Verezegyházáról jövet – mint minden alkalommal – most is gépkocsijukkal vitték a lelkészi házaspárt Kecskemétre, és együtt vettek részt az istentisztelet után a gondnok afia (Balázs) „Mihály” napi társas köszöntésén. Az istentisztelet aktuá-

lis tárgyú ünnepi beszédéből tájékoztatást nyerhettünk a nem mindig építő napi politika és a jézusi szeretet-politika közti különbségről, és megemlékezve a XVI. századi jézusi politikát terjesztő két erdélyi, a kolozsvári Heltai és a gyulafehérvári Hoffhalter-nyomdáról, hallottunk a 200 évvel ezelőtt született Aranyosrákosi Székely Sándorról és a 88 évvel ezelőtt elhalálozott unitárius írónőről, Fanghné Gyujtó Izabelláról is.

Az istentiszteletet a hívek adója 1%-ának az Egyháznak juttatott befizetését megköszönő püspöki körlevél felolvasása és egy kisiskolás leány szavalata zárta.

Annak is örvendve, hogy szeptember 27-én a Rádió vallásos félórájában a szórvány képviselőit is megszólaltatta és 29-én a TV is unitárius istentiszteletet közvetített Kocsordról, elmondhatjuk, hogy az őszi hálaadó ünnep lelki épülésünket szolgálta.

K.

A Heltai Gáspár Unitárius Könyvesbolt ajánlata:

A kárpátaljai magyarság történeti kronológiája
1918–1944

Péteri Pál: Róma régi és új templomai

Kalevala

Kovács Levente: A Marosvásárhelyi Székely Színház története

Egy magyar néptanító – Kárpáti János élete

Amerikai és kanadai magyar költők hitvallása

Versek szebben – A klasszikus magyar líra válogatott költeményei

Janovics Jenő: A Hunyadi téri színház

Hungarian Csángós in Moldavia

Virt László: Nyitott szívvel (Márton Áron erdélyi püspök élete és eszméi)

Enyedi Sándor: Rivalda nélkül

Magyar Világháló – a világban élő magyarok ezredvégi üzenetei

Benkő Elek: Erdély középkori harangjai és bronz keresztelő medencéi

Dr. Balás Gábor: Székelyek útja a hargitai tájról

Gróf Teleki Pál gondolatai – Merjünk magyarnak lenni

Havadtóty Sándor: Vigasztaljátok népemet (A Szabad Európa Rádióban elmondott prédikációk)

Dinnyés József: Dalaim könyve

Más ég, más föld – A Hetek költőinek antológiája

MEGHÍVÓ

Dinnyés József daltulajdonos minden szerdán 18 órától előadóestet tart a Heltai Gáspár Unitárius Könyvesboltban (1054 Budapest, Alkotmány utca 12.).

Hetente más műsorról, más előadókkal, CD-bemutatóval, elhangzanak zsoltárok, énekelt versek, népballadák. CD-k a helyszínen vásárolhatók.

Minden érdeklődőt szeretettel meghívunk és várunk.

A műsor:

November 6. Vascstillag
– Buda Ferenc 23 verse

November 13. Lélektől-lélekig – 1899–1949 között írt versekből

November 20. A hónapforduló dalai

November 27. Kortársaim
– 32 vers 1949–1999

December 4. ... énekének ...
– dalok kisiskolások részére

December 11. Hamszin éj – Izraelben élő magyar költők versei

December 18. A hónapforduló dalai

December 25. A boldogító törvény – Szenci Molnár Albert zsoltárfordítása

Az összes hangfelvétel megvásárolható a Heltai Gáspár Könyvesboltban!

Ismerkedjen a honlappal:
<http://dinnyes.euroastra.com>.

Érdeklődni lehet a 06 1 342-4872 telefonszámon, vagy drótpostán: dinnyes@hungary.cc.

HÍREK

100 évvel ezelőtt, 1902. október 12-én Kolozsváron ünnepélyes ke-retek között leplezték le nagy kirá-lyunknak, Mátyás királynak Fad-rusz János által készített lovas-szobrát. Az adományokból készült szobrot József Ágoston főherceg, a király képviselője, a miniszterelnök, a miniszterek, országgyűlési képviselők, az egyházak püspökei, megyék és városok küldöttei jelen-létében avatták fel. Ferencz József király a leleplezés alkalmából Fadrusz Jánost a „III. osztályú vas-koronarend”-del, Nagy Lajos unitá-rius főjegyzőt, ny. tanárt, aki a szo-bor állításának kezdeményezője és a szoborbizottság pénztárnoka volt „kir. Tanácsosi címmel”, Pákey La-jos építész-mérnököt a „Ferencz Jó-zsef-rend lovagkereszt”-jével tűn-tette ki.

A Mátyás-szobor leleplezése alkalmából az E.I.T. díszgyűlést tar-tott, melyre meghívták a nemzet nagy íróját, Jókai Mórt. Az unitári-us kollégium dísztermében, melyet Ferencz József unitárius püspök az Irodalmi Társaság rendelkezésére bocsátott, nagy közönség gyűlt össze. Jókai beszédében többek kö-zött ezt mondta: „Templomban va-gyunk, az iskola falai között, melyet ihlet tölt be. Én, úgyis mint író, úgyis mint hazafi és politikus hir-detője voltam mindig a szabadság-nak, mely a művelődés terjesztésé-vel, a hazaszeretettel és istentiszte-lettel párosul. Ebben a törekvésen-ben legközelebb találtam magam-hoz az unitárius vallásfelekezethez, mely mindig előljárt a hazafiságban és a tudomány művelésében, s mely bár nem tartozik a gazdag fe-lekezetek közé, a művelődésnek e szép épületet emelte. Kívánom, hogy a felekezeti békesség kereté-ben a vallásfelekezetek versenyez-zenek az istentiszteletekben és a közművelődés terjesztésében.” (Er-ről az eseményről megemlékezett a Keresztény Magvető 1902. év XXXVII. kötetében.)

Dr. Szalay István címzetes ál-lamtitkár úr, az Országgyűlés Em-

beri jogok, kisebbségek és vallás-ügyi bizottságának 2002. szeptem-ber 25-i ülésén elhangzott, az egy-házakkal kapcsolatos megnyilatko-zásából idézünk. (Az egyházunk-nak megküldött jegyzőkönyvi kivo-natból.)

A „történelmi egyházak” kifeje-zéssel kapcsolatban az államtitkár úr megjegyzi: „... a kisegyház kife-jezést, ugyanúgy, mint a történelmi egyház kifejezést én erőteljesen relative használok. ... Hála Isten-nek a jogban nem is szerepel sem a kisegyház, sem a történelmi egy-ház, vagy legalábbis csak nagyon mérsékelten. Explicite: törvényben egyben sem.”

Az egyházi ingatlanokkal kap-csolatban a következőket olvassuk: „... ha visszaadjuk az ingatlant, ez önmagában jó dolog, mert akkor a helyére kerül, a tulajdonoshoz, mi-re az Európa Unióba be kell men-nünk, addigra a tulajdonviszonyok tisztázódnak.”

Az Unitárius Egyházzal kapcsol-atban a következőket mondotta az államtitkár úr: „... az állam egyet-len egyház, ha az a törvényekkel nem ütközik, életébe sem akar be-avatkozni, plusz kötelezettséget vállal. Ilyen plussz kötelezettség az, hogy támogatja a hitéletet, a szociális életet, a kulturális életet, amennyiben az egyház közfeladatot lát el. Az viszont nóvum, hogy eb-ben a kategóriában egyezséget köt-het az állammal abban az esetben, ha valami neki nagyon fontos. Pé-ldául az Unitárius Egyház szívesen kötne olyan megállapodást, amely kifejezné azt a tényt, hogy nem tudja a hitoktatóit vagy a lelkeszeit Magyarországon képezni és ebben az állam nyújtson neki valamilyen segítséget. Vagy van olyan techni-kai minimum, amely alatt egy egy-ház sem működhet, és ezeket nem tudja a rendelkezésére álló jövede-lemforrásokból előállítani. Ebben az esetben, mivel a hitéletet ki kell szolgáljunk, ilyen technikai mini-mumra megállapodást kötünk.”

Megszomorodott szívvel tu-datjuk, hogy 2002. augusztus 14-én, Kanadában, életének 91-ik évében elhunyt és lelkét visszaadta Teremtőjének a vargyasi báró DANIEL család legidősebb tagja

VARGYASI BÁRÓ DANIEL BALÁZS.

Gyászolják: felesége, Hanna; gyermekei: Beata, Balázs, Hannelore; unokái: Adrian, Mathieu, Mike, Diane, Daniel, Charle; dédunokái: Maxence, Sabriel.

A Gondviselő Isten adjon csendes pihenést elhunyt testvé-rünknek, szereteteinek vigasztalódást!

2002. szeptember 21-én meg-halt

ifjabb BARTÓK BÉLÁNÉ született Simay Judith.

Néhai főgondnokunk hitvese életének 95. évében adta vissza lelkét Teremtőjének.

A Farkasréti temetőben férje mellé, szűk családi körben temették el.

Emléke legyen áldott!

Az előző számunk 8-ik oldalán található cikk – A hit Isten ajándé-ka, a vallás emberi ügy – szerzőjé-nek neve helyesen: **dr. Körös-pataki Kiss Sándor.** Elnézést ké-rünk az elírásért.

(Szerk.)